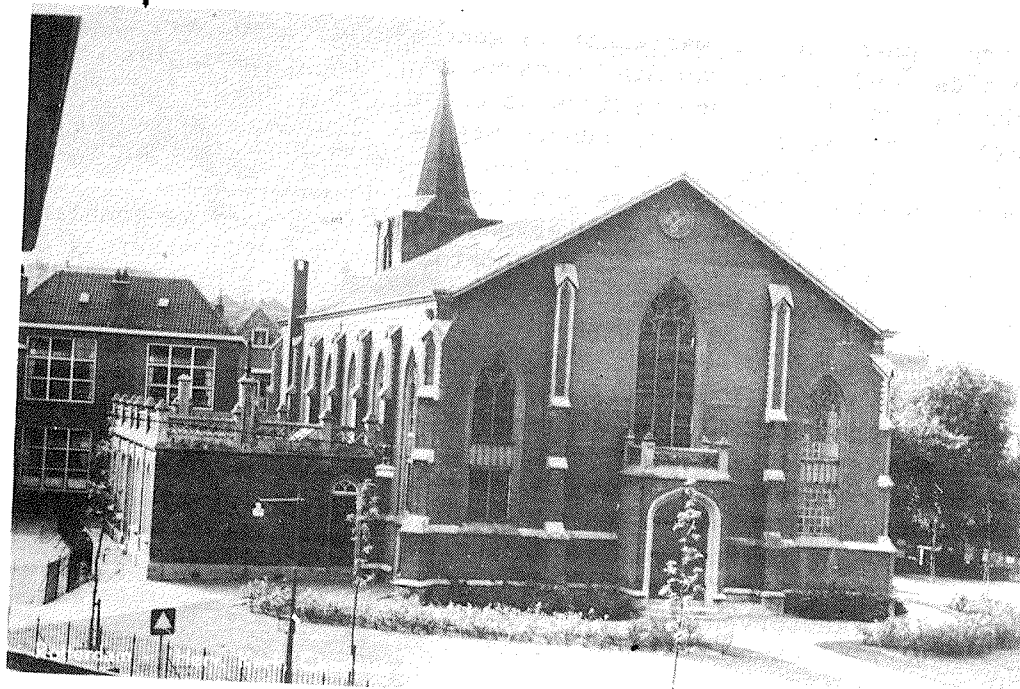
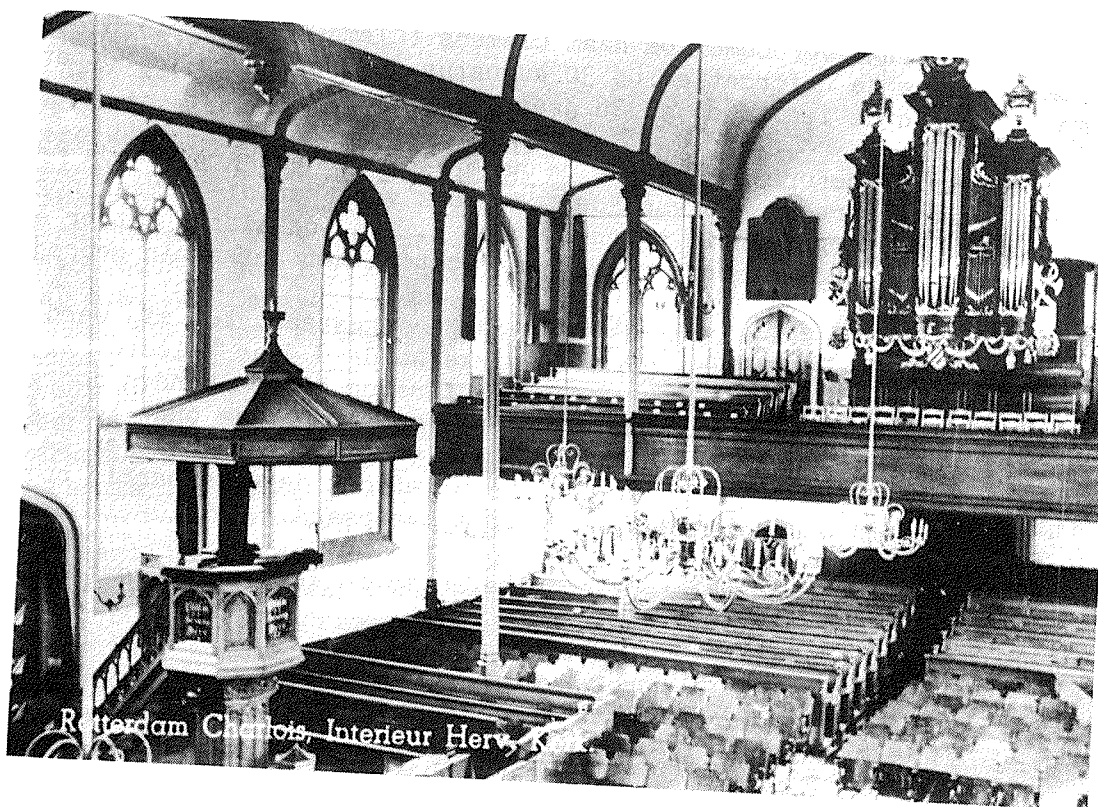

De oude kerk van Charlois, die zo hecht met het lot van de Porsen verbonden is geweest en nog is. Men moet om de kerk heenlopen om bij de toreningang te komen, waarboven de wapenpartij is aangebracht met daarin opgenomen het wapen PORS, daar in 1660 aangebracht toen Leendert Ariens Pors president-schepen van Charlois was.

Een interieurfoto van de kerk van vóór de laatste restauratie. Het intieme karakter van de kerk is door de verbouwing goeddeels verloren gegaan. De preekstoel is vervangen door een wat fantasieloos bouwsel. De preekstoel welke op de foto is afgebeeld, werd zo bouwvallig, dat men ging vrezen dat wat zware en bewegelijke predikanten het gevaarte wel eens ineens zouden kunnen doen zakken.... Het fraaie orgel staat op de nominatie om gerestaureerd te worden. Dat is hard nodig. Sommige pijpen zijn lek en worden via pleisters en verbanden "in tact" gehouden. Het orgel heeft niettemin een majestueuze en ook liefelijke klank. Op dit orgel is het wapen Wuyster bevestigd geweest (zie pag. 39).

bekende Dr. A.W. Bronsveld, die van 1866-1868 predikant te Charlois was, preekte toen over Haggai 2 : 10b:

* "De heerlijkheid van dit laatste huis zal groter worden dan van
* het eerste, zegt de Heere der heirscharen, en in deze plaats zal
* ik vrede geven, spreekt de Heere der heirscharen".

De Familie Stichting Pors heeft als traditie aangenomen om elke vijf jaar van het bestaan der stichting in deze oude kerk een herdenkingsdienst te organiseren, waarin het voorgeslacht Pors wordt herdacht. De organisatie van deze herdenkingsbijeenkomsten is gedelegeerd aan een Comité Vijfjaarlijkse Kerkelijke Herdenking Voorgeslacht Pors. Maria Pors (* 3 februari 1899 te Oud Beijerland - + 2 juni 1984 te Rotterdam), dochter van Aart Baldeuszoon Pors en van Aagje Holleman, bepaalde in een codicil, behorende bij haar testament, dat van haar nalatenschap een bedrag van f 5000.-- voor dit doel zou worden afgezonderd 1).

De band tussen de Porsen en de Charloise kerk is niet alleen oud, maar ook hecht. In vroegere tijden had de kerk niet alleen een functie voor het religieuze leven, maar was zij voor de bevolking ook plaats van samenkomst voor allerlei wereldlijke zaken, zoals de afroep van koop en verkoop, verordeningen, benoemingen en wat dies meer zij. Uit de archivalia blijkt dat de Porsen al vroeg bij het wel en wee van de kerk betrokken waren. Ongetwijfeld hebben zij ook een aandeel gehad in de overgang van de kerk naar de reformatie. Ook de bouw van de kerk hebben zij begeleid, want in het jaar 1660 was Leendert Ariens Pors hier president-schepen. In het Register der getrouwde Persoonen in de Kerck van Charlois en Register der Gedoopten in de Kerck van Charlois 1660-1707 2) komt hij voor als gehuwd met Mayken Pieters Konings (6 januari 1664). Voorts vermeldt dit register dat hij "capiteijn en president-schepen" was. "Capiteijn" betekent hier: hoofd van de weerbare mannen, die in tijd van gevaar konden worden opgeroepen.

Ook Pieter Clementszoon, die in 1654 in het hoogkoor van de Charloise kerk werd begraven, was "capiteijn, schepen en goeverneur" van Charlois.

De geschiedenis van de kerk is voor een belangrijk deel ook de geschiedenis van het geslacht Pors en omgekeerd. Al vlug na de reformatie blijken de Porsen bij het bestuur van de kerk betrokken te zijn. Verschillende Porsen hebben hier de functie van kerkmeester vervuld. Vele Porsen werden in deze kerk begraven, soms in het kruiswerk of hoogkoor. Later werden zij begraven op de begraafplaats rondom de kerk, nog later op de begraafplaats aan de Sluisjesdijk. In 1925 werd de begraafplaats aan de Sluisjesdijk geruimd. De overblijfselen van de aldaar begravenen (waaronder verschillende Porsen) werden overgebracht naar de Nederlands Hervormde Begraafplaats aan de Kromme Zandweg te Charlois 3).

In dit oude godshuis werden de Porsen gedoopt, deden zij belijdenis, namen zij deel aan het avondmaal, lieten zij hun huwelijken bevestigen. Over deze kerk maakten zij zich zorgen, over de bouw en de inrichting, over de financiën, over de aanstelling van predikanten, kerkmeesters, ouderlingen en diakenen, over de graven, over het orgel.... Deze kerk was ook hun trots. De kerktoren is in onze ogen maar klein, maar in vroeger tijden was deze toren een dominant bouwwerk, goed te zien vanaf de akkers en de landerijen.

Van de kansel van deze kerk is aan honderden Porsen het grote nieuws verkondigd dat "de Zoon des mensen is gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was" (Lukas 19 : 10). De band tussen de Porsen en de kerk is dan ook niet slechts van historische aard. Er ligt tussen deze kerk en de Porsen ook een geestelijke betrekking. Op zichzelf is het al een grote bijzonderheid, dat de Porsen hier al enkele reünies hebben gehouden, waarin niet in de eerste plaats het voorgeslacht

1) PP pag. 800 e.v.

2) Archieven der Herv. Gemeente van Charlois door R.W. Roseval, nrs. 100, Staat van Lidmaten c. 1651 en no 71, copie 1909, afschrift van nr. 70, Register van Doop en Huwelijk.

3) PP pag. 877.

✱
✱ ✱ ✱
✱

- 1591: Noch ontfangen van de weduwe Lenaert Lenaertsz. Jonghe
Pors van dat haren man in de afftercarck begrauen leijt ij & x s.
- 1617: Ontfangen van Clement Lenartsz. van dat Neeltje Harmans int
voorsz. koer begrauen is iiiij & x s.
- 1618: Reeckeninge ende bewijs van Jan Lenertsz. Pors, Ellert Jansz
ende Pieter Dircxz, kerkmeesters van Charlois, waervan Ellert
Jansz den ontfangh ende wtgeeff heeft gehad, die sij doen
schout ende schepenen van Charlois voorsz. met den inwoonders
van dien van alsulcken ontfangh ende vuijtgeeff als sijluijden
in de voorsz qualite gehad hebben tzedert de leste reeckeninghe
in dato den viiiiijen Januarij 1618 tot desen daghe toe ende
dat van den jaere 1617 ende voort, gelijck bij elcken artijckel
gesteld, alhier gestelt in ponden, schellingen ende penningen
van XL grooten tpont.
- Noch ontfangen van Clement Lenartsz van dat sijne huijsvrouw
(Neeltje Harmans) int hoochkoer begrauen leijt over de verho-
ginge vande begraeffenis die aldaer begrauen worden en dat van
sijn kint oock int voorsz kour begrauen leijt ij & x s.
- 1654: Primo Januarij ontfangen vande kinderen van Baeltgen Leenderts
van dat sij in de voorkerck begraven is iiiij &
gesloten ten overstaen van de schout ende tvolle collegie van
schepenen ten oirconden dit bij haer geteijckent den 12 Janu-
arij 1654.
- w.g. Eeuwout Adriaensz Verschoor (schout), Pieter Clementsz.
Pors, Leendert Ariense Pors, Abraham Verduijn, Leendert Ghijs-
bertsz Schilperoort, Leendert Dingensz Boel, Dirck Crijnen
Huijser, Adriaen Cornelisz Huijser.
- 1649: Ontfangen vande erffgenamen van Clement Lenertsz Pors van dat
hij int hoochcoer begraven is ten tijde deser rekeninghe VII &.
- 1654: Den 28en Meij ontfangen van Annetge Leenderts Slurp van dat haer
man Pieter Clementsz. Pors zaliger, in zijn leven Gouverneur,
Capiteijn ende schepenen van Charlois, int hoochkoer begraven is
VII &.

VI

CHARLOIS EN DE REFORMATIE

Het spreekt vanzelf dat de overgang van de Rooms Katholieke Sint Clemenskerk naar de Reformatie een gebeurtenis is geweest, die diep in het geestelijke en maatschappelijke leven van de bewoners van Charlois heeft ingegrepen. De Reformatie betekende immers niet alleen een radicale omwenteling in de leer, maar ook van allerlei maatschappelijke zaken en verhoudingen. Zij ging ook gepaard met verschuivingen van macht, gezag en aanzien.

Mogen de drijfveren van de Reformatie hun oorsprong hebben in geloofszaken, de behoefte aan maatschappelijke vernieuwing was niet minder belangrijk, ja, voor velen zelfs van doorslaggevende betekenis om de nieuwe leer te verwelkomen en te omhelzen. De feodale kerkstructuur paste al lang niet meer op de toenmalige

maatschappijverhoudingen. Dit betekende dat de kerk "achter liep" bij de ontwikkelingen in de samenleving, daarmee als het ware in een conflictsituatie verkeerde en overigens veel aanleiding gaf tot weerstand en ergernis. De lage landen waren rijp voor veranderingen en nieuwe inzichten. Deze "rijpheid", ook op staatkundig gebied, vormden voor de Reformatie met zijn vele nieuwe ideeën een vruchtbare voedingsbodem.

De Reformatie was niet alleen maar een zaak van innerlijke geloofsbeleving. Men wilde de kerk zuiveren van allerlei misstanden en dichter bij het volk brengen. De rijke boeren, die de belastingen hadden te betalen en de heffingen voor de kerk dienden op te brengen, wilden in deze zaken medezeggenschap, zo geen zeggenschap. Van de pastoors en de kapelaans hoorden zij, dat deze zelf maar weinig profijt van de opgelegde heffingen hadden. Ze zagen ook wel dat de lagere katholieke geestelijkheid het bepaald niet breed had en vaak ook zelf in armlastige omstandigheden verkeerde, terwijl de hogere geestelijkheid het geld er doorheen joeg en een dikwijls aanstootgevend, zondig leven leidde. Daaruit valt ook te verklaren, dat de Reformatie bij de lagere geestelijkheid veel begrip en zelfs medewerking ondervond. Het radicalisme van de Reformatie, het overboord zetten van een aantal sacramenten en de beeldenstorm, die vanuit Vlaanderen ook over onze gewesten ging woeden, waren er de aanleidingen voor dat de Reformatie tenslotte snel aan sympathie bij de lagere geestelijkheid inboette.

De Porsen behoorden tot de welvarende, macht hebbende, intellectuele klasse. Het is daardoor aannemelijk, dat zij al lang problemen hadden met de feodaal ingestelde kerk en de van die zijde opgelegde "dwang", ook in wereldse, bestuurlijke zaken. De Reformatie bood hen de gelegenheid hun macht en invloed uit te breiden. Wij zien dan ook dat zij zich met allerlei zaken, ook van kerkelijke aard, gaan bezighouden.

De Reformatie van Charlois is zeker niet met de hartelijke steun van de toenmalige pastoor tot stand gekomen. Van deze pastoor weten wij, dat "sijn aengesicht door de pocken was geschonden", waardoor de mensen niet meer bij hem ter biecht wilden gaan en zelfs bij de mis wegbleven. Over het algemeen wordt in de literatuur vermeld, dat een verlopen Franciskaner monnik en minderbroeder, Jean Calieux (Calieux) geheten, de pastoor van Charlois heeft verjaagd en dat hij de eerste is geweest die een hervormde preek hield. Dr. E. van Wiersum, eertijds directeur van de Gemeentelijke Archiefdienst van Rotterdam, denkt daar anders over. Volgens hem slaat deze gebeurtenis niet op Charlois, maar op Scharloo (of Schoonderloo), dat aan de rechterzijde van de Maas lag. Van Scharloo maakte men ten onrechte Charlois. Vaststaat in elk geval, dat het verjagen van de pastoor en de eerste hervormde preek, die in 1567 zou hebben plaatsgevonden, niet zonder medeweten en niet zonder de hartelijke instemming van de toenmalige dorps machthebbers zijn geschied. En ook de Porsen behoorden tot die "machthebbers".

De eerste predikant die werd aangesteld, was al meteen een "misser". Het was Wijnand Pieterszoon, die te Charlois op onwettige en onordelijke wijze in het ambt was gekomen en daardoor door de Synode van Dordrecht van 1574 voor "een rebel en een loper" werd gehouden en mitsdien ook afgezet. Hij verscheen zelfs niet voor de synode om zich te rechtvaardigen, ofschoon men hem wel in de stad had gesigna-leerd....

Pas in 1575 leverde de Leidse Universiteit de eerste gestudeerde predikanten af. Lenaert Lenaertszoon Jonge Pors zal deze veel stichtelijkere predikanten zeker gekend hebben. Het waren Antonius Cornelli (1578-1583 te Charlois) en Petrus Henrici (1583-1592 te Charlois). Wie weet heeft deze laatste predikant ook zijn begrafenis wel geleid.

Na de Oude Pors treden ook Clement Lenaertszoon, zoon van de Jonge Pors en Pieter Clementszoon meermalen als kerkmeesters op.

Omtrent vervolging van protestanten door de Inquisitie is ons niets bekend, evenmin van vervolgingen van katholieken door de protestanten van Charlois, ofschoon er toch regelmatig plakaten tegen de katholieken worden uitgevaardigd. Alles

Herinnering aan de Verplaatsing der Begraafplaats van den Sluisjesdijk naar den Charloisschen Lagendijk.

1924.

De Oude Begraafplaats aan den Sluisjesdijk werd gesticht in den
jare 1828.

Het stuk grond hiervoor werd destijds aangekocht van DIRK VAN
'T SAND, Burgemeester van Hoogvliet, gehuwd met de Weduwe van
KRIJN PAULUS EENHOORN, voor de som van drie duizend gulden.

Ten gevolge van de uitbreiding der gemeente Rotterdam en het gra-
ven der Waalhaven werd het noodzakelijk de Begraafplaats te verplaatsen.

Ten einde te voorkomen, dat na sluiting door de bevoegde autoritei-
ten en de daarna verstreken wettelijke termijn, deze grond voor industrie-
terreinen zou worden gebezigd, werd door Kerkvoogden en Notabelen
der NEDERDUITSCHER HERVORMDE GEMEENTE VAN CHARLOIS C.A. dezelve op den
13en November 1923 verkocht aan de Gemeente ROTTERDAM voor de som
van vijf en tachtig duizend gulden, onder uitdrukkelijk beding, dat de
Kerkvoogdij alle menschelijke overblijfselen naar de nieuw aan te leggen
begraafplaats aan den Charloisschen Lagendijk zou mogen overbrengen.

De grond hiervoor was aangekocht van den Heer ARIE VAN DEN
HEUVEL, wonende te CHARLOIS-Rotterdam, voor de som van vijftien dui-
zend gulden en in gebruik genomen den 30en Juli 1924.

De laatste op de OUDE BEGRAAFPLAATS teraardebestelden waren
HUIBREGT KLAPWIJK, oud 56 jaren, overleden 27 Juli en begraven
29 Juli 1924 en AGATHA STAM, Wed. van ARIE DE JONG, oud 79
jaren, overleden 25 Juli en begraven 29 Juli 1924.

De eerste op de NIEUWE BEGRAAFPLAATS begraven is geweest
de Heer GERRIT SLOOF, oud 69 jaren, overleden 27 Juli en begraven
30 Juli 1924.

De namen der Kerkvoogden en Notabelen waren de volgende:

Notabelen:

M. B. STOK, *Voorzitter.*
G. D. NOORDIJK, *Secretaris.*
L. BARENDREGT.
FAS JUNGERIUS Azn.
L. BLOK.
P. KOSTER.
D. BREUKHOVEN.
B. M. MONFOORT.
A. DEN BOER.
W. A. DEN BOER.
A. BUURMAN.
T. J. JANSSE.

Kerkvoogden:

H. J. KRUIDENIER Hzn., *President.*
P. VAN DER LINDEN, *Secretaris.*
A. SNEL.
G. VISSCHER.
B. J. JUNGERIUS Bzn.
B. J. KRANENBURG.
J. J. BLOK.

wijst er overigens op, dat de reformatie van Charlois vrijwel volledig moet zijn geweest. De gewone arbeidersbevolking volgde ook in dit opzicht haar broodheren. Het was ook niet zo verstandig om jegens de schout, de schepenen en de werkgevers een "afwijkend gedrag" te tonen. De bevolking van het eigenlijke dorp Charlois blijft tot ver in de negentiende eeuw vrijwel volledig protestants, al komen er geleidelijk aan toch ook weer meer katholieken. De Porsen toonden in geloofsrichting geen uitzondering. Sedert de reformatie zijn zij in het Charloise plattelandsmilieus in calvinistische geest opgevoed en dat heeft duidelijk sporen nagelaten.

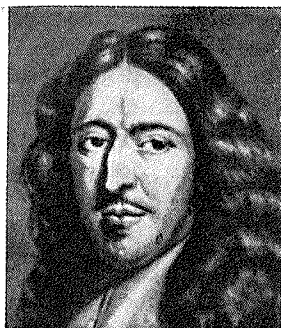
Natuurlijk hebben ook de scheuringen in het protestantisme de Porsen niet onberoerd gelaten. In het begin van de zeventiende eeuw beleeft Charlois de strijd tussen de Remonstranten (Arminius) en de Contra-Remonstranten (Gomarus). De Remonstrants gezinde predikant, Adriaan Simonsz., wordt zelfs van zijn ambt ontheven. De calvinisten bleken machtig te zijn! Hoe de Porsen zich in deze strijd hebben opgesteld, is uit de archivalia niet te achterhalen, maar uit het feit dat zij de Charloise kerk trouw bleven (en zij voorts in de archivalia niet als Remonstranten voorkomen), mag worden afgeleid dat zij nogal bevestigd waren. Voor zover zij te Charlois bleven wonen, bleven zij in meerderheid lidmaten van de Gereformeerde Kerk, de latere Nederlands Hervormde Kerk. Het aantal Porsen dat zich in 1836 tot de "doleantie" bekende, is al evenmin erg groot geweest. Wel was de invoering van gezangen, de leervrijheid en de verslapping van de kerkelijke tucht in de Nederlands Hervormde Kerk voor velen aanleiding zich aan te sluiten bij kleinere, calvinistisch georiënteerde kerkgenootschappen.

"In 't verleden ligt het heden, in het nu wat worden zal". Wil men de Porsen van nu begrijpen en kennen, dan moet men ook hun historie kennen en het geestelijk milieu waaruit zij afkomstig zijn. De reformatie was zo'n gebeurtenis, zo'n schok, op allerlei gebied, dat zij tot op heden in het geslacht Pors daarvan nog de sporen laat zien.

De Porsen, die in de tijd van de reformatie leefden, hebben het zeker niet gemakkelijk gehad. Zij moesten innerlijk afstand nemen van het katholicisme, dat tot dusverre hun denken en handelen had bepaald. Er ontstond ook verwijdering tussen vrienden, soms zelfs tussen ouders en kinderen of tussen de kinderen onderling. Aanvankelijk werd in het diepste geheim op hervormde wijze gepreekt, want de Inquisitie lag op de loer en het kasteel te Rhoon, met zijn vrome katholieke slotheer, lag dichtbij. Op het slot te Rhoon wordt de kapelaan door de slotheer beschermd. Voor de vrome katholieken biedt hij de mogelijkheid hun kinderen in het kasteel te laten dopen en ook de mis wordt er gelezen. Dat wij niets lezen over echte vervolging van katholieken, is misschien gelegen in het feit dat de slotheer dichtbij Charlois resideerde en altijd gewapende mannen achter de hand had om rellen de kop in te drukken. Maar tenslotte nam de hervorming zodanig toe, dat zelfs de slotheer knarsetandend moest toezien hoe de hervormden ook de katholieke kerk van Rhoon in bezit namen.

Angst zullen de hervormden van Charlois zeker wel hebben gehad. Er gebeurden dichtbij toch verschrikkelijke dingen. De manier waarop Alva en de Inquisitie te keer gingen, zal menig inwoner van Charlois wel eens slapeloze nachten hebben bezorgd. In het holst van de nacht konden de dienaren van de Heilige Inquisitie wel eens op de deur kloppen. En wat dat betekende, wist iedereen. Terwijl in Charlois al in het geheim op hervormde wijze werd gepreekt, werd de pastoor van IJsselmonde, omdat hij de transubstantiatie verwierp en de hervorming openlijk ging aanhangen, gearresteerd, naar Den Haag overgebracht, op de Vijverberg aldaar aan een paal gebonden, gewurgd en tenslotte verbrand....

Het grootste deel van de bevolking "heette" tenslotte wel hervormd, maar in hun hart waren velen katholiek gebleven. Aanvankelijk bleven allerlei katholieke tradities gewoon in stand. Dit blijkt o.a. ook uit het feit dat de protestantse overwinteraars op Nova Zembla (Willem Barends, Van Heemskerck c.s. (1597) het

Grote mannen uit de tijd van ons Charloise
voorgeslacht

=====

Cornelis de Witt (1623-1672), schepen van Dordrecht (1648), ruwaard van Putten (1648), meermalen gedeputeerde van de Staten van Holland, burgemeester van Dordrecht-1666/67 en enkele malen gedeputeerde te velde van de Staten-Generaal. Werd tegelijk met zijn broer Johan op gruwelijke wijze op het Groene Zoodje te Den Haag vermoord.

Johan de Witt (1625-1672), pensionaris van Dordrecht en van 1653-1672 pensionaris van Holland. Dordrecht was in de tijd van ons Charloise voorgeslacht de meest belangrijke stad in het gebied. Ongetwijfeld hebben onze voorouders meermalen over hen gehoord, maar niet bekend is of zij ook zijn politieke opvattingen ten aanzien van het stadhouderlijk gezag der Oranjes deelden. De moord op de gebroeders De Witt is een schandvlek op onze nationale historie.

Het is zeer wel mogelijk, dat de eerste Charloise Porsen door hun bestuurlijke verantwoordelijkheid met Johan de Witt in contact zijn geweest. Hij was ruwaard van Putten en verving als zodanig de landheer bij diens ontstentenis. Tevens was hij baljuw van Putten. Baljuws werden door de landsheer of de heer van een heerlijkheid met de rechtspraak in een zekere landstreek belast. Na de "landsheerlijke tijd" is de Charloise rechtspraak onderhorig aan het Hof van Holland, dat te 's-Gravenhage zetelde. De namen Cornelis en Johan de Witt zullen in het Charloise zeker bekend zijn geweest. Hun gruwelijke dood bracht heel wat tongen en pennen in beweging. Rouw en vreugde bracht hun dood teweeg....Vreugde vooral bij de Oranje-aanhangers.

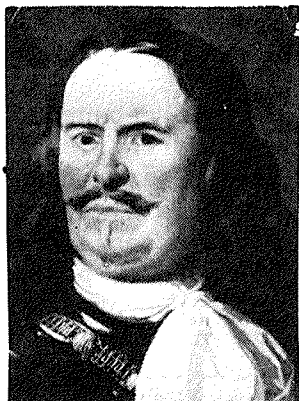
Johan heeft veel gedaan voor het herstel van onze oorlogsvloot. De tocht naar Chatham maakte hij mee. Een groot staatsman met een voorbeeldige moed! De tocht naar Chatham diende om druk uit te oefenen op de Engelse onderhandelaars op de vredesconferentie te Breda, waar men een einde wenste te maken aan de Tweede Engelse oorlog (1665-1667). Deze door de Britten "The Medway Disaster" genoemd, werd uitgevoerd onder het commando van admiraal De Ruyter. Het succes van de actie werd in het gehele land bekend en zal ook in de Charloise dreven met vreugde zijn ontvangen.

Een afbeelding van Cornelis Maartenszoon Tromp (Rotterdam 1629 - Amsterdam 1691), vooral bekend geworden door zijn twist met De Ruyter tijdens de Tweedaagse zeeslag (1666). In 1678 volgde hij De Ruyter op als luitenant-admiraal-generaal der Republiek.

Maarten Harpertszoon Tromp (De Briel 1598 - bij Ter Heide 1653) was bevelhebber van 's-lands vloot tijdens de Eerste Engelse Oorlog. Door het zeevolk werd hij "Bestevaer" genoemd.

De tijd van de eerste Charloise Porsen was niet alleen spannend en enerverend, maar ook getekend door grote persoonlijkheden, die uit het volk opkwamen en het land met goed en bloed, vaak tot in de dood, verdedigden. De "geestelijke benauwdheid" van het Nederlandse volk maakte steeds weer plaats voor een heldenmoed, die allerwegen respect afdwong, ook bij onze vijanden.

Michiel Adriaenszoon de Ruyter (Vlissingen 1607 - Syracuse 1676), een van Neerlands grootste zonen, aanvoerder van de vierdaagse zeeslag, overwinnaar van de slag bij Solebay. In 1675 werd hij met een (te) zwakke vloot naar de Middellandse Zee gezonden, waar hij in gevecht geraakte met de Franse vloot onder aanvoering van Duquesne. Op 22 april 1676 werd hij dodelijk gewond in de zeeslag bij de Etna. In 1677 werd hij bijgezet in de Nieuwe Kerk te Amsterdam.

Wij vinden in de archivalia slechts weinige Porsen die op 's-lands vloot hebben gediend. In de "militaire en maritieme archieven" komen zij nauwelijks voor. Porsen waren boeren, met hart, ziel en handen gekluisterd aan de zware Charloise grond. Niettemin hebben mannen, als hierboven beschreven, in hoge mate hun lot bepaald en hun de vrede gebracht, waardoor zij zich te Charlois in veiligheid konden ontplooiën.

Zeker is dat de grote gebeurtenissen van hun tijd hun doen en laten mede hebben bepaald. In hun tijd waren er ogenblikken van groot gevaar en bange nood, maar ook momenten van grenzeloze vreugde en trots. De bid- en dankstonden die de Staten van Holland ten behoeve van 's-lands vloot regelmatig uitschreven, zullen ook te Charlois navolging hebben gevonden. Jammer, dat we daar zo weinig over weten. Daarom is het goed de historie van de Porsen van nu vast te leggen, opdat deze aan het nageslacht kan worden overgeleverd. De Familie Stichting Pors werkt niet alleen aan het verleden en in het heden, maar richt zich ook op de na ons komende Porsen.

Driekoningenfeest vierden.

Hoe waren de kerkelijke toestanden ten tijde van de reformatie en waarmee werden onze voorouders geconfronteerd? Antwoorden op die vragen vinden wij in het verslag van de kerkvisitatie van 1571, een kerkvisitatie van een toen nog Rooms Katholieke overheid. Het verslag is te vinden in het Bisschoppelijk Archief te Utrecht. We doen maar een willekeurige greep:

* "In Geervliet is er vanaf mei geen pastoir noch ander priester"
zodat de mensen

* "genootzukt werden over twater in Heenvliet te gaen"(voor geestelijke
bijstand)

* "Tot Spijkernisse hebben sij een priester daer niet veel in en is, een
callis (gering man) gelijk"

Uit Biert zijn geen klachten, maar

* "In Corendijck hebben sij een priester, die een concubijn in heeft
met drie kijnderen".

* "In Poortugaal en hebben sij nae langen tijdt oeck geen priester, mer nu
cortelings hebben sij een gecregen ende so hem getuige beduust, soo is
een boeffff" (Hij had namelijk twee personen in het huwelijk verbonden
die familie van elkaar waren).

In Pernis hebben de dorpsbewoners evenmin een priester en zij weten ook niet of zij er een krijgen, hoewel "de pastorie er proper uitsiet".

* "In Charlois hebben sij een pastoir, mer is alsoe ontstelt van pocken,
dat nyemant bij hem te biechten en wil comen, ende dat hij oeck in de
kerck niet en can comen, sulcx dat se een ander dicwijls moeten nemen".

R.W. Roseval haalt in zijn "De Archieven der Hervormde Gemeente te Charlois" deze kerkvisitatie van 1571 aan. Na te hebben opgemerkt dat de innerlijke kracht van de gemeente maar gering was, merkt hij op, dat uit die kerkvisitatie bleek "dat er van herderlijke zorg haast geen sprake was . De grote geestelijke behoeften der gemeente werden niet bevredigd, zodat de reformatie hier een open deur aantrof".

Het lijkt ons niet juist de mogelijkheden tot reformatie geheel toe te schrijven aan het geconstateerde gebrek aan herderlijke zorg en aan de grote geestelijke behoefte der gemeente. Daarbij hoort de overweging, dat, zoals Jan en Annie Romein in hun "De Lage Landen bij de Zee" schreven, dat "de nog feodale rechtsverhoudingen in de kerk in botsing kwamen met de niet meer feodale maatschappij". Op pagina 114 van deel II van hun werk lezen wij:

* "Het collatierecht der hoge geestelijkheid, d.w.z. haar recht
om kerkelijke ambten te vergeven en te doen waarnemen als wa-
ren dese haar particulier bezit, is, wil het ons voorkomen, de
laatste oorzaak voor die talrijke misstanden, die zowel de ho-
gere geestelijkheid zelf als de lagere bedorven hebben en die de
aanklachten door de protestantse leraren en schrijvers, tegen
beide verheven, tenslotte rechtvaardigden. Aernout Buchell, zelf
de zoon van een der Utrechtse kanunniken, heeft ons in zijn
"Diarium" van die vaderlijke zorg een treurig beeld opgehangen:
de een was een falsaris, een tweede een bordeelhouders, een der-
de onderscheidde zich als kenner van fijn linnen en een vijfde
was het beroemde geval van de prelaat, die voor elke letter een
prebende bezat" 1)

Prebende: rente uit kerkelijke goederen aan een clericus, in zonderheid een kanunnik, toegekend als vergoeding voor een door hem te verrichten geestelijke bediening.
Biert: buurtschap in de omgeving van Geervliet.

De reformatie, ook die van Charlois, moet een complex van oorzaken hebben gehad. Behalve de hiervoren gesignaleerde zondige en wereldse toestanden, dient men ook te denken aan reeds eerder plaats gehad hebbende ondergravingen van de geloofszekerheden door de zgn. sacramentariërs, die de eigenlijke reformatoren vooraf gingen. Voor hen stond niet langer meer vast dat de Heilige Kerk het in geloofszaken altijd bij het rechte eind had. Zij fulmineerden tegen allerlei geestelijke en kerkelijk-organisatorische misstanden en vonden met hun "ketterijen" bij velen gretig gehoor. De twijfel aan de leer van de kerk was al gezaaid, toen de reformatie van Charlois begon.

Telt men daarbij op de vele misstanden en de begeerte naar machtsverschuiving, dan heeft men de voedingsbodem voor de reformatie. Bij velen echter was de zaak van de reformatie ook een zaak van het hart en van innerlijke geloofsbeleving (De rechtvaardige zal door het geloof leven, Hebr. 10 : 38).

De registers van de katholieke kerk zijn verloren gegaan. Jammer, want daaruit hadden wij ongetwijfeld nog veel over de familieverhoudingen kunnen leren. Ook de boekhouding van de kerkelijke gemeente, bijgehouden door de Oude Pors in het jaar 1587, die toen "boockhouwer" was, staat niet meer ter beschikking. Maar dat hebben we niet te wijten aan de woelingen die de reformatie begeleidden, maar aan zekere Ds. Johannes IJzerman, die predikant van Charlois was van 1592 tot 1604. Het enige positieve wat wij over hem lezen, is dat hij flink de handen uit de mouwen stak op de kerk een ferme opknapbeurt te geven. Maar verder wordt hij ons beschreven als "woelziek". In Moordrecht was hij in 1587 op onwetende wijze in het ambt gekomen. In 1588 werd hij daar ontzet, na in 1583 te St. Kruis ook al ontzet te zijn geweest. Op 30 juni 1592 werd hij te Charlois bevestigd, maar ook daar in 1604 ontzet! Het schijnt in de kerk van Charlois toen een rommeltje geweest te zijn, want zelfs de Staten van Holland moesten zich met de kerkelijke ruzies gaan bemoeien. Zij gelastten de bewoners van Charlois zich in de kerk ordelijk te gedragen....

Wij ondervinden bij ons genealogisch en historisch onderzoek nog steeds last van Johannes IJzerman. Men zal dit begrijpen bij het lezen van onderstaande aktenotitie:

* Acte Charloise Kerkeraad 3 april 1606:
 *
 * "De Dienaren des Woords Gods en de Ouderlingen der Classis
 * van Rotterdam en Schielandt en onze Magistraat hebben gezien
 * en is gebleken, dat hij Johannes IJzerman, hetzij door hem
 * of zijne kinderen het Kerckeboeck der Kercke tot Charlois,
 * vernietigt ende verscheurt was, ' t alhier eenige wijnige bla-
 * deren noch voorhanden sijnde".
 *

VII

J O R I S A D R I A E N S Z O O N

Tussen Lijsbeth Jan Porrendochter en de eerste Charloise Porsen ligt een periode die ons volledig in het duister doet tasten. Er ontbreken heel wat archiefstukken. Wellicht heeft de Charloise pastoor, toen hij verjaagd werd, zijn kerkeboeken meegenomen of misschien ook wel verbrand. In elk geval zijn ze nooit meer gevonden. Ds. IJzerman heeft tenslotte ook een betreurenswaardige bijdrage aan het zoekmaken van kerkregisters geleverd. Gelukkig zijn er ook nog andere archivalia, waarin we informatie over de Porsen kunnen vinden, zoals notariële en rechterlijke archieven en het Cohier van de Tiende Penning te Charlois. De Tiende Penning was een onderdeel van de belastingplannen van Alva, de Spaanse veldheer die over de Nederlanden heerste. Er was een 100e Penning als heffing ineens op kapitaal, een 20e Penning bij verkoop van grond en ander onroerend goed en een 10e Penning op elke handelstransactie. Alva ging er tenslotte toe over de beide laatste penningen te kapitaliseren; de 100e Penning werd gewoon geïnd. In 1571 wilde Alva de 20e en de 100e Penning eveneens innen, maar er volgden zoveel protesten, dat Koning Philips II van Spanje tenslotte geheel van het innen van de 10e en 20e Penning afzag.

Een bijzonder fraaie foto van het gezin van
 Leendert Fors (Vlaardingen 21-06-1901 -
 29-07-1975 en Wilhelmina van der Velden
 (Vlaardingen 02-09-1904 - Rotterdam)
 03-09-1975. Een waardevol bezit!

HOOGVLIET

Het fraaie, oude N.H. kerkje "onder aan de dijk", waaraan vele Porsen tere herinneringen bewaren. In deze kerk werden o.a. Hendrik Pors en Barbara Struijk (zie pag. t.o. 39) gedoopt. Barbara Struijk deed hier belijdenis onder Ds. van Krevelen.

Vroeger was deze kerk "het" centrale punt van het dorp. Hoogvliet heeft vooral in de naoorlogse jaren door de petrochemische industrie een enorme stedenbouwkundige ontwikkeling doorgemaakt. De kerk werd daardoor te klein om de vele kerkgangers te kunnen herbergen.

Nu staat dit oude Godshuis was verloren na te mijmeren over de tijden van weleer, toen hier zondag na zondag psalmgezang weerklonk en de boeren uit de verre omtrek na de diensten hun laatste nieuwtjes uitwisselden.

De kerkelijke archieven van Hoogvliet wachten nog steeds op nadere bestudering door de Porsen. Ongetwijfeld bevatten die veel materiaal, dat onze kennis omtrent ons voorgeslacht kan vervolmaken.

Hieronder nog een tweetal Porsen die in deze kerk zijn gedoopt.

*

*

Links: Kleis Pors, geboren te Hoogvliet op 12 januari 1876 en overleden te Rotterdam op 2 januari 1962.

Rechts: zijn broeder Leendert Pors, geboren te Hoogvliet op 28 september 1874 en overleden te Rotterdam op 6 juni 1952.

Kleis was gehuwd met Jaapje Verhey, Leendert met Lydia Hulscher.

U ziet de beide broers hier krijgshaftig in militair tenue.

Hun broeder Hendrik (1873-1944) had ook graag in militaire dienst gegaan, maar hij werd vrijgeloot met nummer.....13!

De broers waren kinderen van Leendert Pors en van Jacoba Noordzij.

*

*

Erg populair heeft het Spaanse gezag zich hiermede niet gemaakt. Maar in het Cohier van de Tiende Penning van Charlois vinden wij de eerste Porre die te Charlois woonde, Joris Adriaenszoon.

In 1532 vinden wij hem als koper van een korentiende in de polder van Charlois. Onder "korentiende" dienen wij het zgn. "tiendrecht" te verstaan, hetgeen betekende een recht op een evenredig deel op de gewassen, gegroeid op de gronden bij een ander in gebruik, of van de jonge dieren, die op deze gronden waren geworpen. Een typisch stukje Nederlands recht, want in het Romeinse recht komt het begrip niet voor.

In de rekening van 1489 was voorgescreven, dat men, wilde men als koper kunnen optreden, tenminste 19 jaar oud moest zijn. De rekening, waarin Joris Adriaenszoon voorkomt, is van 1532. Trekken we daar de voorgescreven minimumleeftijd van 19 jaar af, dan komen we op 1513. Mogelijk was Joris Adriaenszoon ouder dan negentien jaar en dan belanden we al gauw in het einde van de vijftiende eeuw! Over Joris Adriaenszoon is aangetekend, dat hij pachter of bezitter wordt van 3 morgen $2\frac{1}{2}$ hondt in de polder Robbenoord (waar nu de Waalhaven ligt) en van nog eens $2\frac{1}{2}$ morgen in de Hillepolder. Eind 1400 vinden we dus de eerste Porsen bewijsbaar in het Charloise gebied. En Joris Adriaensz. heeft er niet als enige Pors gewoond, maar kennelijk met zijn gezin, want wij vinden later ook Lenaert Joriszoon Porre, alias Oude Pors, en Adriaen Joriszoon, die, hoewel genealogisch niet bewijsbaar, zijn zonen kunnen zijn geweest. Terzijde zij opgemerkt, dat de benaming "Oude Pors" geen verzinsel van onszelf is, maar aan de akten is ontleend. Daaruit moge weer eenste meer blijken, dat de namen Porre en Pors identiek zijn.

Joris Adriaenszoon wordt in de Kerkerekening van 1583 genoemd in verband met zijn "arffhuys". Hij moet derhalve in of kort voor 1583 overleden zijn. Wij weten met zekerheid dat hij drie kinderen had:

1. Adriaen Joriszoon, waarover wij in de Kerkerekening over 1598 lezen:

- * "Noch ontfanghen van Joris Adriaenszoon van dat Yeman Bouwensz. in de
- * carck begraven leyt iiij £ x s" (Ons Voorgeslacht 1963, juni, pag. 155).

2. Aecht(gen) Adriaensdochter Porre, overleden in 1627 en begraven in de voorkerk van Charlois, echtgenote van Lenaert Lenaertszoon Jonge Pors.

- * In Ons Voorgeslacht van juni 1963 lezen wij op pagina 170: "Ontfangen van
- * de erffgenamen van Aecht Porre van dat Aecht Adriaens voors. in de voor-
- * kerck begraven leijt iiij £"

Het betreft hier mogelijk een huwelijk van neef en nicht, hetgeen in die tijd allerminst ongebruikelijk was, want op die manier behield men het familiebezit bijeen en garandeerde men het maatschappelijke niveau.

Hoewel daarvoor elk bewijs ontbreekt, zou ook kunnen worden verondersteld, dat Lenaert Lenaertszoon zelf helemaal geen Pors was, maar door zijn huwelijk met Aechtge Adriaensdochter Porre die naam heeft aangenomen! Dat werd wel meer gedaan door mannen uit een lagere stand, die door huwelijk in een familie van hoger aanzien terecht kwamen. Meer dan een veronderstelling is dit overigens niet.

3. Dirck Adriaen Joriszoon, overleden in 1649, begraven te Charlois op het kerkhof (Zie Ons Voorgeslacht 1963, pag. 192, juni en PP pag. 14).

Aan Lenaert Joriszoon Pors, alias "de ouwe Pors", vermoedelijk een zoon van Joris Adriaenszoon, zullen we hieronder apart aandacht besteden.

Met de hierboven genoemde Porsen beginnen de Charloise generaties van ons geslacht. Doordat de Porsen boeren waren, waren zij hecht aan hun grondbezit gebonden. Aanvankelijk erfden hun kinderen de grond. Waren er teveel kinderen, waardoor het grondbezit over teveel erfgenamen werd versnipperd, dan trokken de jonge Porsen naar de nieuw drooggelegde polders in het gebied. Maar nooit ver weg van hun geboortegrond Charlois. Wij kunnen hen eeuwenlang in het Charloise poldergebied via de archivalia blijven volgen. Er zal te Charlois weinig grond zijn, die nog nooit door Porsen is betreden!

Lenaert Joriszoon, alias de Oude Pors vinden we in de Domeinrekening over 1584 (ARA Rekenkamer van Holland, afd. Rekeningen, nr. 2544) eveneens als koper van een korentiende in de polder Robbenoort te Charlois, de polder waar Klaas Pors (1873-1950) nog in 1924 het land bewerkte! Vermoedelijk heeft Klaas nooit beseft welk een historisch stuk grond het was, waarop hij stond. Want hier lagen de voetstappen van een ver voorgesiacht.

Lenaert wordt in de hierboven genoemde akte aangeduid als "de oude Pors". Hij werd geboren omstreeks 1520 1). In de jaren 1587/1588 is hij kerkmeester (in 1587 "boockhouwer" van de kerkelijke gemeente). Na hem zouden er nog vele Porsen in de functie van kerkmeester volgen. Na de Tweede Wereldoorlog (1940-1945) was Cornelis Pors een tijdlang president-kerkvoogd van de Nederlands Hervormde Gemeente te Rotterdam-Zuid 2).

De Oude Pors overleed in 1600 te Charlois, waar hij in de kerk werd begraven 3). Zijn geboortjaar, omstreeks 1520, ontleen wij aan regest 36, pagina 85 van "Charlois en Annexe Polders", waar wij lezen:

* 1592 juni 1 "Chaerloeys"

* Adryaen Eeuwoutsen, Wouter Henricxzen, Willem Pouwelssen en Lenaert
* Willemsen, schout en schepenen van Chaerloeys, oorkonden dat voor
* hen verschenen zijn Ghijs Janssen, ongeveer 72 jaar oud, oud-heem-
* raad van Chaerloeys en oud-dijkgraaf van Catendrecht, Lenaert Joris-
* sen Porre, ongeveer 72 jaar oud, Bastyaen Adryaenssen Slurp, onge-
* veer 75 jaar oud, Lenert Hermenssen, secretaris van Chaerloeys, onge-
* veer 58 jaar oud, en Pieter Willem van Winter, ongeveer 78 jaar oud,
* die allen verklaarden altijd in Chaerloeys gewoond te hebben, en te
* weten dat de heemraden van Chaerloeys schouw gedreven hebben op de
* zeedijk van Catendrecht, zoals o.a. gedaan werd door de jonkers Ny-
* claes en Adam van Westerbeeck, heemraden van Chaerloeys" (Origineel
* met drie opgeplakte zegels van resp. Schout Adryaen Eeuwoutsen en
* van de schepenen Wouter Hendricxzen en Willem Pouwelsen, inv. nr. 93)

Kennelijk was er een conflict gerezen of een misverstand ontstaan met betrekking tot het schouwen van de zeedijken en/of andere waterkeringen. Schout en schepenen laten tenminste een aantal oudere inwoners van Charlois verklaren hoe of het vroeger altijd ging. Onder deze oude inwoners zien wij ook Lenaert Joriszoon, de Oude Pors.

Opmerkelijk is het dat de leeftijden werden geschat. "Ongeveer" 72 jaar oud", wordt er van de Oude Pors geschreven. Hoewel er oudere personen dan Lenaert Joriszoon in de akte worden genoemd, wordt alleen hij aangeduid als "de oude". Daaruit valt af te leiden, dat er ook iemand op Charlois was die "de jonge" werd genoemd, van wie men Lenaert Joriszoon wilde onderscheiden.

De Oude Pors schijnt een belangrijk man te zijn geweest. Er kon niet veel gebeuren of hij werd er bij betrokken. Zo wordt hij vermeld in de jaren 1575, 1578, 1580, 1583, 1584, 1585, 1586 en 1587. Als kerkmeester en boockhouwer der gemeente zal iedereen hem wel gekend hebben, terwijl hij ook zelf uitstekend op de hoogte zal zijn geweest van alle lief en leed te Charlois.

Uit de akten valt af te leiden, dat de Oude Pors tweemaal getrouwd is geweest. Zijn eerste vrouw is ons niet met naam en toenaam bekend, maar vermoedelijk stammet onderstaande kinderen uit zijn eerste huwelijk:

-
- 1) Inventaris Grondheren van Charlois en van Van Ommeren, regest nr. 85 d.d. 1 juni 1592.
 - 2) Was gehuwd met Janna van der Esch, zie PP 874/875
 - 3) Ons Voorgeslacht van juni 1963, pag. 156.

1. Bastiaen Lenaert Joris Porre. "armmeester" van Charlois, overleden ca. 1625;
2. Jooris Lenaerts, geb. ca. 1555 te Charlois, armmeester, voor 19 december 1603 te Charlois overleden.

Zijn tweede huwelijk was met Ariaen Symons (PP pag. 39). Uit dit huwelijk werden de volgende kinderen geboren:

3. Anne Lenaerts, geboren ca. 1584 en overleden tussen 1646 en 1656 (vermoedelijk in 1652), trouwde vóór 14 maart 1629 met Bastiaen Aertsz. Spruyt, die in 1645 te Charlois overleed;
4. Symon Lenaerts, geboren ca. 1585 en overleden na 1664, trouwde met Adriaentje Jans, die in 1662 te Charlois overleed;
5. Marijke (Maycke) Lenaerts. geboren te Charlois ca. 1591 en aldaar overleden ca. 1605;
6. Baeltge (Boeltge) Lenaerts, geboren ca. 1594 en overleden in december 1653, trouwde voor 4 maart 1629 met Hendryck Jansz., overleden te Charlois in 1641.

Na het overlijden van de Oude Pors trouwt zijn tweede vrouw, Ariaen Symons, voor de tweede keer en wel met Cornelis Willems. In het Rechterlijk Archief van Charlois no 12 d.d. 21 december 1602 lezen wij daarover:

* Cornelis Willems getrouwd met Adriaen Symonsdr. wed. van Lenaert Jorisz. Ouwe
 * Pors is f 1299 schuldig aan de vier weeskinderen van Ariaen Symonsdr. en Lenaert Jorisz. Pors: Anne Lenaerts out omtrent 18 jaar, Symon Lenaerts out omtrent 11 jaar, Boeltge Lenaerts out omtrent 8 jaar.

In het Rechterlijk Archief van 13 december 1603 vonden wij nog de aantekening:

* Bastiaen Lenaert Jooris Porre voocht van de weeskinderen van zijn broeder
 * Jooris Lenaerts en met procuratie van dienst oudste soon Adriaen Jooris
 * (ca 24 jaar out) transporteert aan Jooris barents voocht van Lenert Joris bij
 * Adriaen Symons een vijfde van 8 hont. De kinderen heten Symon, Anna, Maerijcke
 * en Boeltge.

Idem 21 april 1606:

* Adriaen Dirckxs Ellerts, erffgenaem van Cornelis Willems transporteert mede
 * namens de andere erffgenamen aan Adriaen Symons weduwe van Cornelis Willems.

De hiervoor genoemde Porsen passen nog niet bewijsbaar in onze stamreeks, maar het is meer dan aannemelijk dat wij hier met voorouders te maken hebben. Dank zij de Rekeningen van de Kerkmeesters van Charlois zijn hun namen en bijzonderheden omtrent hun personen ons bekend geworden.

IX

L E N A E R T L E N A E R T S Z O O N J O N G E P O R S (CA 1550)

De stamreeks Pors wordt pas echt bewijsbaar met Lenaert Lenaertszoon Jonge Pors, d.w.z. dat de afstamming nu aan de hand van archiefstukken kan worden aangetoond. Lenaert Lenaertszoon wordt derhalve binnen de Familie Stichting Pors als "de" stamvader beschouwd.

We zitten echter al gelijk met een dilemma. Was de jonge Pors, Lenaert Lenaertszoon, nu wel of niet de zoon van de Oude Pors? Was hij dat wel, dan hoort hij thuis in het rijtje aan het einde van het vorige hoofdstuk. Toch durven wij hem daarin niet zonder meer een plaats te geven. Wij lezen heel wat over Lenaert, maar uit de archieven blijkt toch niet onomstotelijk dat Lenaert Joriszoon Porre, de Oude Pors, zijn vader is geweest. Men zou het wel denken: als er een oude Lenaert is, moet er ook een jonge

Lenaert zijn geweest. Maar zo eenvoudig ligt de zaak toch niet. In die jaren was er te Charlois namelijk ook een zekere Lenaert Lenaertszoon Graeuwert, de latere familie Takkenbos. Misschien heeft de toevoeging "de Jonge" wel gediend om hem van deze Lenaert Graeuwert te onderscheiden. Natuurlijk is het ook mogelijk dat men een onderscheid heeft willen maken met de Oude Pors.

Het valt op dat de Jonge Pors niet wordt genoemd in de akten die wij hiervoren met betrekking tot de kinderen van de Oude Pors aanhaalden. De Jonge Pors zal daarom geen zoon van de Oude Pors zijn geweest. 1)

Lenaert Lenaertszoon Jonge Pors werd plm. 1550 te Charlois geboren, waar hij in 1591 overleed. Volgens de Rekeningen van de Kerkmeesters van Charlois werd hij nl. in dat jaar in de "afftercarck" begraven. De meeste stramreeksen van de Porsen gaan op hem terug. Hij was gehuwd met Aechte Adriaens Porre, de dochter van de al beschreven Adriaen Joriszoon. Aechtge overleed te Charlois in 1627, ook al weer volgens de Rekeningen van de Kerkmeesters over dat jaar.

De Jonge Pors was in de jaren 1590 en 1591 "Waersman van den lande van Chaerloey van binnensbans". De waersman was een persoon, "gewaard" (gemachtigd) om de belangen van een dorp, een ambacht of een waterschap te behartigen. In Charlois onderscheidde men de jurisdictie (bevoegdheid) der grondheren (dat zijn zij, die zoveel mogelijk dijken moesten aanleggen om land in te polderen) ten aanzien van het buitendijkse (nog niet bewinterde) gebied en de droge dijken (de zgn. Grondheerlijkheid Charlois) naast de jurisdictie van de ambachtsheer (vertegenwoordigd door schout en schepenen) voor de bewinterdijkte polders en de "natte dijken" (de zgn. Ambachtsheerlijkheid Charlois). In het vroegere Charlois sprak men daarom van "binnenbans" en "buitenbans".

Lenaert Lenaertszoon Jonge Pors leefde wel in een bijzonder bewogen tijd. Hij heeft de Spaanse bezetting meegemaakt en de kerk van Charlois van een katholieke in een hervormde zien veranderen. Als op 7 augustus 1559 de Staten Generaal te Gent Margaretha van Parma, halfzuster van Koning Philips II tot landvoogdes over de Nederlanden aanstellen, is hij nauwelijks negen jaar oud. Achttien jaar is hij als in 1568 de tachtigjarige oorlog tegen Spanje uitbreekt.

Zeker heeft hij de Spaanse troepen voorbij zien trekken. Wie weet heeft zijn hart wel in zijn keel gebonsd van vreugde, toen de mare Charlois bereikte dat de Watergeuzen op 1 april 1572 Brielle hadden ingenomen. Tweeëntwintig jaar oud was hij toen.

In 1584 stierf Willem van Oranje, de Vader des Vaderlands, door moordenaarshand te Delft. Lenaert zal er zeker van gehoord hebben, want de verslagenheid onder het volk was algemeen. Ook Charlois zal gerouwd hebben. Maar de boeren, zij ploegden voort...Soms was er angst in hun hart voor het geweld rondom hen; soms ook vreugde als zij vernamen dat "het goed ging" met de vaderlandse zaak, zoals in 1558, toen de Spaanse Armada door Engelsen, Vlamingen en Hollanders bijna geheel werd vernietigd. En wie weet heeft hij ook wel vernomen hoe Breda door de list met het turfschip werd ingenomen. Wat Lenaert Lenaertszoon er allemaal van gedacht heeft en of hij een mogelijk aandeel in de reformatie of in het verzet tegen de Spanjolen heeft gehad, dat weten wij niet. Wel weten wij, dat het een vreesachtige tijd was en dat de economische situatie soms grote zorgen baarde.

Het gezin van Lenaert en Aecht(g)e bestond uit de volgende kinderen:

-
- 1) De Familie Stichting Pors heeft in 1979 een penning laten slaan, die aan deze voorvader van de Porsen herinnert. Aan beide zijden van de penning is het familiewapen afgebeeld. De voorzijde draagt als randschrift "Lenaert Lenaertszoon Pors - Stamvader der Porsen - Plm. 1550 - 1591"; de keerzijde "Zijn getrouwdheid is van geslacht tot geslacht", de laatste woorden van Psalm 100 die Ds. C. v.d. Bergh op de eerste familiereünie in de oude Charloise Kerk (24 september 1977) alstekst voor zijn toespraak had gekozen.

- * Adriaen, overleden te Charlois in 1643 en aldaar gehuwd geweest met de in 1657 te Charlois overleden Jannetje Bastiaensdochter Witte;
- * Clement, geb. te Charlois ca. 1575, overleden in 1649, aldaar gehuwd geweest met de in 1617 te Charlois overleden Neeltje Harmans van der Schoor. Vermoedelijk is zij in 1582 geboren. Zij was de dochter van Harmen Lenaertsz., schout en dijkgraaf van Charlois sedert 1565 of daarvoor;
- * Toontge, vermoedelijk overleden in mei 1631;
- * Aechtge, overleden te Charlois in 1622, gehuwd geweest met een zekere Bastiaen alsmede met Jacob Gerrebrant;
- * Jonge Adriaen, geboren voor 1580, overleden voor 1626, getrouwd geweest met Celijtge Huygen;
- * Pieter, geboren in 1581, overleden in 1650. Hij huwde in 1620 met Wijventje Gerrits, die in 1656 te Charlois overleed. Pieter was waersman in 1619 en kerkmeester in de jaren 1621-1623 1). Hij werd bijgenaamd "de garstboer";
- * Jacob, geb. ca. 1584, overleden tussen 1635/1637. Ca 1615 gehuwd met Berber Dircks Witte, geb. ca 1615. Jacob was schepen van 's-Gravenambacht in 1633.
- * Jan, waersman van den lande van Chaerloey van binnensbans in 1624, overleden in 1658, gehuwd geweest met Ingetje Crijns, overleden te Charlois in 1647.

Lenaert Lenaertszoon Jonge Pors is nauwelijks veertig jaar oud geworden. Over zijn kinderen geven de archivalia hun geheimen maar moeilijk prijs. Toch hebben wij over hen een aantal aantekeningen kunnen vinden, die ons enig inzicht geven in hun leven.

Aechtge Adriaensdochter Porre, de vrouw van Lenaert, laat op 18 december 1619, dus 28 jaar na het overlijden van haar echtgenoot, een testament opmaken ten faveure van haar dochter Aechtge, luidende:

* 1619 Achtiende Decembris te clocken een uren nae middach compareerde etc. eerbare
 * Aechte Ariensdochter wedue van Leendert Leenderts Jonghe Pors woonende in Saar-
 * loos gesont van lichaem etc.
 * soo verclaerde sij Compt. etc. haere uijterste wille ende Testamente in dier ma-
 * niere etc. sij testatrice haere kinderen met name Ariaen, Clement, Jan, Pieter,
 * Jonge Ariaen, Isaack, Jacob, Toentge en Aechtge Leenderts kinderen etc. dat tes-
 * trice wel expreslijck wilt ende begeert dat haer dochter Aechtge sal gestelt
 * werden op goede hipoteq van haer testatrices lant waer van dat Aechtge alleen-
 * lijck geduijrende haer leven sal ontfangen ende genieten (de renten?) ofte
 * (vrucht?) etc. sonder dat sij het cappitale van haer erfenisse sal ofte vercoopen
 * tot profijte van haere kinderen teselve capitaal sal moeten blijven gehipete-
 * queert. (ONA Rott. 101/132)

Bij Aechtge ariens gestelt.

Uit dit testament wordt eens temeer duidelijk, dat er bezit in de familie was, land en kapitaal. Erg lang is het testament overigens niet van kracht geweest, want dochter Aechtge, die getrouwd is geweest met zekere Bastiaen en met ene Jacob Gerrebrant, overleed in Charlois in 1622. Het testament is voorts van belang vanwege het feit dat de kinderen er in genoemd worden (Toontge ontbreekt, zie hierboven). Als we er van uitgaan dat Aechtge ongeveer in hetzelfde jaar geboren zal zijn als haar man Lenaert (geboren omstreeks 1550), dan zal zij bij het opmaken van het testament tegen de leeftijd van 70 jaar zijn geweest, maar mogelijk was zij jonger 2).

-
- 1) Pieter Lenarts Porsh als Waersman van Charlois eijcht van Jan Rutten de somma van f 10.- over een jaar huij van de wech in de kulck (RA Charlois 5/84 21-12-1619).
 Ontfangen vande kinderen van Jannetje Wittgen van dat sij inde voorkerck begraven is iiijf.
 - 2) Taxatie van land, 13 juli 1612: "366 roeden lants sijnde een gerechte derde part van 1100 roeden lants gelegen in Charlois int Harlemmerblock t welcke gebruijckt wert bij Aechtge Ariens wedue van Lenaert Lenaerts jonghe Pors de koop op f 135 (RA Ch. 5/20 en 21)

C L E M E N T L E N A E R T S Z O O N P O R S

Jacob van Gaesbeek, die in 1459 stierf, was de laatste heer van Putten en Strijen. In feite had het leenstelsel al aan het einde van de vijftiende eeuw afgedaan, maar Geervliet bleef nog lang het gezagscentrum voor het omringende gebied. Het Hof van Geervliet werd in 1819 gekocht door de rentmeester der Heerlijkheid Abbenbroek, maar na diens dood geheel met de grond gelijk gemaakt. Daarmede kwam een einde aan een eeuwenlange traditie.

In de archivalia vinden wij Clement Lenaertszoon, zoon van de Jonge Pors en van Aechte Adriaens Porre als hoogheemraad van Charlois en als leenman van Putten. In de middeleeuwen was de leenman of vazal de beheerder in een bepaald gebied van de bezittingen en andere belangen van de heer. Soms kreeg hij land in leen of in bezit in ruil voor de goede diensten die hij de heer had te bewijzen. In tijd van nood verzamelde de leenman de weerbare mannen uit zijn gebied om de heer tegen vijanden bij te staan. In de tijd van Clement Lenaertszoon had de titel van "leenman" al een andere inhoud. Hij was meer toezichthouder op de handhaving van wetten en verordeningen en lette er op, dat alles geschiedde overeenkomstig de gestelde regels. Deze konden bijvoorbeeld betreffen het oefenen van de weerbare mannen, het toezicht op verdedigingswerken, de zorg voor de waterhuishouding, de belastingen, de kerkelijke zaken enz. Een belangrijk man dus in de kleine gemeenschap van Charlois.

Ofschoon het leenstelsel aan het einde van de vijftiende eeuw al had afgedaan, werd de maatschappij niettemin nog getekend door de restanten van het feodalisme. Formeel komt er aan het leenstelsel in 1795 een einde in de Zuidelijke Nederlanden en in 1798 in de Noordelijke Nederlanden, maar het duurde tot in de twintigste eeuw (!) voordat de laatste privaatrechtelijke resten van het leenstelsel uit onze wetboeken waren verdwenen. Met name op het platteland - en daar behoorde Charlois toe - hebben deze "resten" zich nog lang gehandhaafd. De "heer" bleef in hoog aanzien en in zijn schaduw was de leenman ook een autoriteit.

Uit het leenmanschap van Clement Lenaertszoon Pors blijkt eens te meer de invloedrijke positie van de Porsen in het Charloise gebied. Clement trad ook meermalen als kerkmeester en als schepen op.

Hij was gehuwd met Neeltje Harmans van der Schoor 1), dochter van de schout en dijkgraaf Harmen Lenaertsz. In die tijd trouwden invloedrijke mensen bij voorkeur met elkaar. Daardoor namen bezit en macht toe. De afstand tussen de machtigen en de gewone plattelandsbevolking was dan ook zeer groot. De gewone man had maar weinig in te brengen. Zijn taak was het om voor weinig hard te werken en vooral om te gehoorzamen. Van hem werd niet verwacht dat hij nadacht. Dat deden de welgestelden wel voor hem. Men ging er eenvoudig van uit, dat God zowel rijken als armen had gemaakt. En bij die toestand had men zich maar neer te leggen. In barre tijden zorgde het "Armbestuur" ("Diakonie" zouden wij nu zeggen, de enige "Sociale Dienst" die er toen bestond) dat de armen niet van honger en koude omkwamen. Zij kregen dan brood en brandstof en voor de rest moesten zij zich maar zien te onderhouden uit de opbrengst van de kleine stukjes land, die de heer hen grootmoedig in gebruik had gegeven. Van echte sociale bewogenheid was nauwelijks sprake. Als men arm was, dan was dat zijn lot. Zo had God dat bepaald. In het hiernamaals zou alles beter zijn.

Ook de rijken en machtigen vonden hun positie vanzelfsprekend. Zij zagen zichzelf al belast met een van God gegeven taak om de samenleving te ordenen en te regeren. Elke aanslag op hun positie, elke ondermijning van hun macht en welstand, werd niet alleen beschouwd als tegen hen persoonlijk gericht, maar als een revolutionaire daad tegen het van God gegeven gezag! En met dat gezag waren zij nu eenmaal belast.

In het Rechterlijk Archief van Charlois komen de Porsen veelvuldig voor, niet alleen als mede-rechtsprekende personen, maar vooral ook als eisers en een enkele maal ook als gedaagden.

f) 1605: Noch ontvangen van Clement Lenaertsz. Pors van dat sijne twee kinderen in de kerck begraven sijn vf.

Als behorende tot de bezittende klasse hadden zij uiteraard veel te maken met koop en verkoop van vee en/of land, met de waterhuishouding, inpolderingen, bebouwingen enz. Verschil van mening ontstond daarbij gemakkelijk. Maar ook in minder belangrijke procedures blijken de Porsen vaak verwickeld te worden. Doordat zij zelf deelnamen aan het wereldse en kerkelijke bestuur en daarin tal van vooraanstaande functies vervulden, waren zij beter op de hoogte van de rechtsgang dan de doorsnee-burger. Bovendien waren zij in de gelegenheid ook enig financieel risico te lopen. Toch kunnen wij ons niet aan de indruk onttrekken, dat de veelvuldige procedures waarin zij verwickeld waren, ook iets te maken hebben gehad met hun "rechtsbewustzijn" of - misschien beter - met hun mentaliteit. Zij waren echte boeren, die blijkbaar nogal op hun rechten stonden en kennelijk ook gaarne het devies hanteerden: "Mijn recht zal ik hebben". Of dat nu over grote of over kleine zaken ging. Voorts zal een zekere drang tot handhaving van hun machtspositie mede een rol hebben gespeeld bij het veelvuldig procederen. Zij lieten zich hun macht en aanzien niet zonder meer afnemen. Misschien gevoelden zij zich wel wat erg gauw in hun positie bedreigd. Als zij zelf in het nauw werden gebracht, dan verdedigden zij zich verwoed, zoals de Jonge Adriaen, zoon van Lenaert Lenaertszoon, die er (terecht) van werd beticht bij Celijtge Huigen een onwettig kind te hebben verwekt, maar het vertikte om daar de consequenties van te dragen. Kennelijk staat zijn familie helemaal achter hem, vooral zijn moeder, Aechte Adriaensdochter Porre. Op dit drama komen wij in het volgende hoofdstukje terug. 1)

Clement Lenaertszoon krijgt het met doctor Dirck Sismus en chirurgijn mr. Aert de Roy aan de stok. Wij vinden deze geschiedenis in het Rechterlijk Archief van Charlois van 1 augustus 1641, nummer 6.

Een zoon van Clement, Abraham, had een gevaarlijkse slagaderlijke bloeding aan zijn rechterpols opgelopen. Om Abraham niet te laten doodbloeden, was onmiddellijk ingegrepen. Erg dankbaar daarvoor toonde Clement zich overigens niet.... Want toen de rekening kwam, zei hij doodleuk de dokter niet ontboden te hebben... Hij weigerde de rekening van f 72.- te voldoen. En dat leidde tot rechtsgedingen. Wij laten de archivalia hieronder spreken:

Doctor Sirck Sismus met mr. Aert de Roij, eischers, contra Clement Lenarts Pors, vanwege dat sijluijden Abraham Clements Pors hebben van den 28 mej 1640 begost te cureren en hebben genesen van seker wonde die hij hadde in sijn rechterarm in die plaetse daer de doctoren gewent sijn de pols te voelen genaemt de carpus (handwortel) alwaer een hetaer (slagader) soo gequetst was dat hij in groot gevaer stont van doot te bloeden te waeren door de daechlijxe eijgen toesicht en applicatie van doctor Sismus voornt. met groote meesticheijt en voorsichticheijt gestemt gestopt en genesen geworden. Voor t welcke kure sijn. eijchers hebben Clement Lenarts Pors aengesprocken sekere tijt nae dat de cuire voltrocken was waerop hij Clement seijde de eijchers niet ontboden te hebben. Doch heeft de doctor niet kunnen noemen de onbekende luijden die vernemende heeft de naam te bouck gestelt de welcke seijde dat sij tot last van Clement Lenaerts den doctor hadden gehaelt. Namentlijck eerst is gecomen Pluen Gerritsz welcke visite betaelt is geweest van Clement. Dae nae is gecomen mr. Thuenis Abrahams schoolmr. voor desen welcke seijt tot last van selven Clement den doctor gehaelt te hebben. Derhalve dat den doctor seijt niemant anders te hoeven soucken als Clement Lenarts die hem eerst de visite betaelt heeft en t verbant voorts alle dagen aengesien heeft seggende dat wij ons beste souden doen. So ist dat wij eijchen voor ons beijde de somma van twee ende tseventich gulden tot xl. grooten vrij gelt.

- 1) Het verwekken van een onwettig kind zonder voorafgaande trouwbelofte, gedaan aan het meisje ten overstaan van de kerkelijke gezagsdragers, alsmede de beschuldiging een zwanger meisje in de steek te hebben gelaten, zullen ook consequenties hebben gehad met betrekking tot het lidmaatschap van de kerk (censuur) en voor de toelating tot het Heilig Avondmaal. Kerkelijke archivalia hieromtrent ontbreken echter.

* Vermits de non comparite van den gedaechde (Clement was zelfs niet versche-
 * nen!) noch geen gemachtigde gesonden soo hebben schepenen den gedaechde ver-
 * leent t eerste default met het profijt van dien en condemneren (veroordelen)
 * den gedaechde in de costen ten sake van dit proces tot op date deses inclus
 * gevallen".

Op 19 september 1641 en op 2 november 1641 dient de zaak opnieuw. Schepenen hadden partijen elk de betaling van 2 gulden 10 stuivers opgelegd voor het inwinnen van advies van rechtsgeleerden... Blijkbaar durfden zij de belangrijke en gezaghebbende Clement niet rechtstreeks en onmiddellijk aan te pakken en diende dit advies mogelijk om er zich achter te kunnen verschuilen. Maar tenslotte lezen we toch:

* Schepenen condemneren (veroordelen) de gedaechde te betaelen tsestich
 * gulden tot xL grooten t stuck.

Clement Lenaertsz. kreeg dus nog wel wat van de vordering af, maar draaide wel op voor de kosten van het geding.

Wij weten zelfs waar Clement op Charlois gewoond heeft. In de Rekeningen van de Kerkmeesters van Charlois, Archief Hervormde Gemeente 426, 1631, lezen wij:

* Dirck Aertsz Verschoor neemt de pacht over van het huis van Clement Lenert
 * Pors, welk huis staat aan de sluis van Charlois.

XI

J O N G E A D R I A E N P O R S E N C E L I J T G E H U Y G E

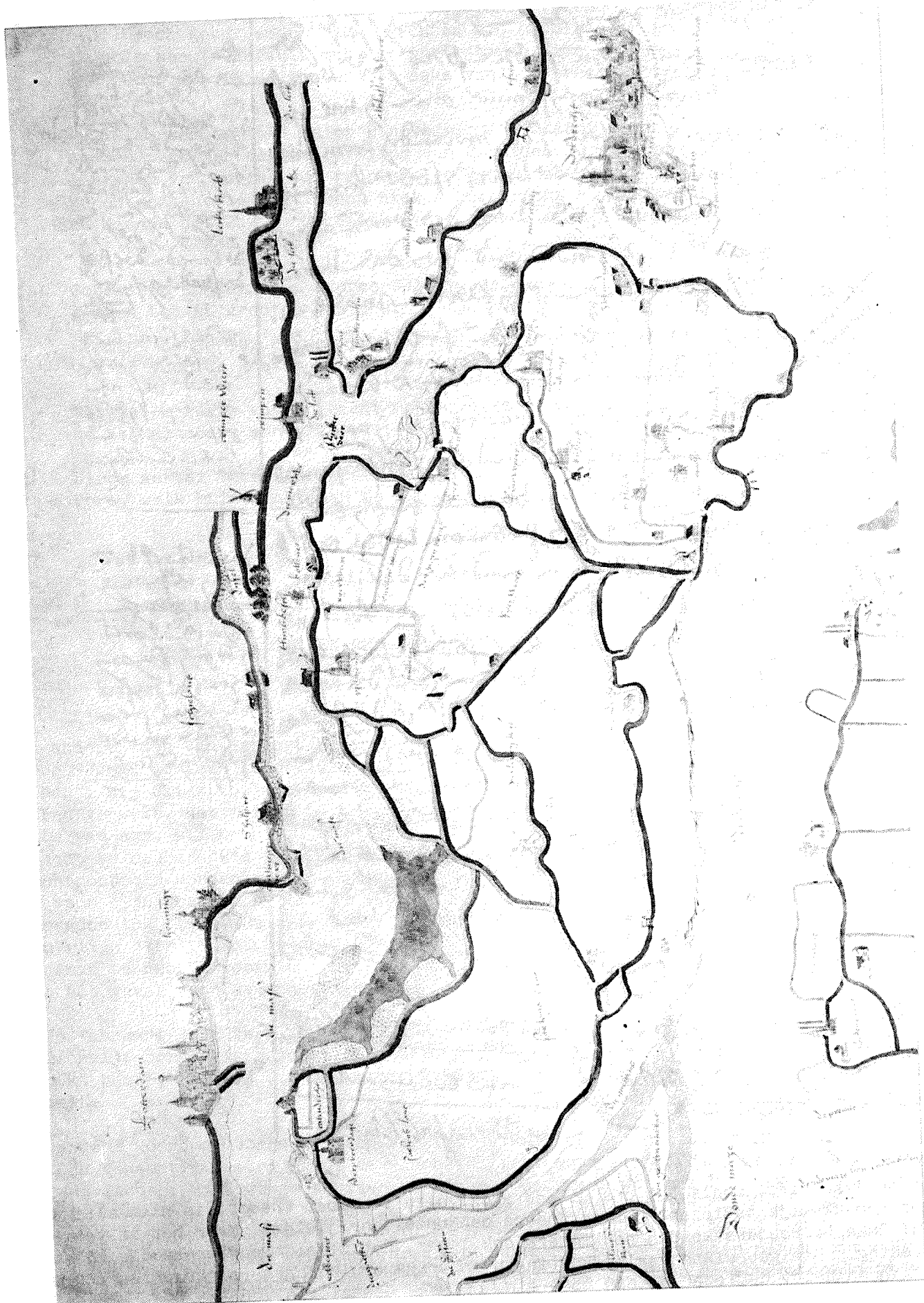
(EEN DRAMA MET EEN HAPPY-END)

Een andere zoon van Lenaert Lenaertszoon jonge Pors en van Aechte Adriaensdochter Porre, Jonge Adriaen (voor 1626 overleden), heeft een heel wat naardere affaire aan de hand. Hij blijkt bij zekere Celijtge Huyge, dochter van Huyg Plone, een kind te hebben verwekt. Het meisje is in moeilijkheden, maar Jonge Adriaen trekt er zich niets van aan, wil er niets over horen en gaat gewoon zijns weegs. Hij schijnt wel gedacht te hebben "Wie het kindje krijgt, die mag het houden". Maar hij zou al vlug geconfronteerd worden met de waarheid "dat een kind nooit weg is". Vader Huyg Plone nam het voor zijn dochter op en gaat op 11 februari 1612 bij de schepenen van Charlois genoegdoening eisen. De zaak wordt al meteen hoog opgenomen (heel Charlois sprak er natuurlijk over), want zowel eiser als gedaagde blijken zich van een juridische raadsman te hebben voorzien. Het zou een langdurige zaak worden. Tientallen malen komt het geval voor de schepenen. De archivalia staan er bol van.

Op 26 februari 1612 verklaart Huyg Plone namens zijn dochter dat zij "niet van lichtverdicheijt berust is geweest oft dat sij den verweerder oijt aengesocht ofte aengelockt heeft, als bij den verweerder (jonge Adriaen) jegens de waerheijt wert voorgesteld.

Met andere woorden: Jonge Adriaen verklaarde doodleuk "aangezocht" en "aangelokt" te zijn geweest. In strijd met de waarheid, zegt Huyg Plone. Maar de eerste troef had hij wel binnen, want Jonge Adriaen verklaarde daarmee wel met Celijtge intiem te zijn geweest.

Schout en schepenen weten er maar moeilijk raad mee en verplichten partijen op 13 oktober 1612 elk twaalf gulden op tafel te leggen, zodat schout en schepenen "advij van rechtsgeleerden zouden kunnen inwinnen". Het rechtskundig advies komt binnen en leidt tenslotte tot het volgende vonnis:

(Collectie: Gen. Archiefdienst Rotterdam)

In de Doop-, Trouw- en Begraafregisters van Ridderkerk (3 mei 1626, nr 9) lezen we namelijk dat Celtijtge Huyge, weduwe van Arien Lenaerts Por, te Klaaswaal hertrouwt.... Het schijnt dus toch nog goed gekomen te zijn tussen Celijtge en de Jonge Adriaen.

Het had met heel wat minder problemen gekund!

XII

OVERIGE KINDEREN VAN LENAERT LENAERTSZOON JONGE PORS

Ook de zoon Pieter komt in de archivalia voor. Hij schijnt een oppassend man te zijn geweest, want kwalijke stukken worden over hem niet gevonden, slechts de aantekening betreffende een lening en de afbetaling (royement) daarvan, luidende:

* 20 december 1632: Compareerde Pieter Lenerts Pors onze inwoonder en
* bekende deuchdelijck schuldich te wesen Lenert Jacobs weeskint van Ja-
* cop Gerrebrants ende Aechtge Lenerts Pors (de zuster van Pieter) offe de
* rechte houder deses brieff een somme van driehondert negentich gulden
* spruijtende van de cooppenningen ontrent driehondert roeden lants gele-
* gen in Charlois int Santblock belent ten oosten de catendrechtseweg ten
* suyden Adriaen Lenerts Pors (een broer van Pieter) ten westen de Vrouw
* van Melissant ende ten noorden Pieter Aerts Verschoor.

Het "weeskint" Lenert Jacobs is dan zestien jaar.

Op 19 juni 1636 heeft Pieter Lenaerts Pors "de hoofdsomme gemeen met interest vol-
daen in handen van Adriaen Lenaerts Pors" (RA CH. 14/267 e.v.)

Ook van de kinderen van Pieter Lenaerts Pors vinden we het een en ander in de archi-
valia, zoals de beide, onderstaande akten:

* 12 februari 1655: compareerden voor schout en schepenen Leendert Pieters
* Pors, Arijen Pors, Cornelis Bastiaen Outraet als getrouwt hebbende Grietje
* Pieters Pors ende Jan Claes Schuijjer als getrouwt hebbende Leentje Pieters
* Pors ende haer tesamen sterck maeckende en in desen vervangende Aechje
* Pieters Pors alle kinderen ende erffgenamen van sa. Pieter Leenderts Pors
* daer moeder aff is Wijventje Gerrits ons te kennen gevende hoe dat sijluij-
* den int schiften deelen van de goederen bij haer voorn. vader naergelaeten
* mitsgaders in het grontcavelen van de landen met haer voorn. moeder geas-
* sisteert sijnde met Jan Gerrits haer broeder ende gecoren voocht in dien
* sijn veraccodeert ende overeengekomen alle goederen (ook die van de moeder
* toekomen) haer elck kint de somme van 50 Car. guldens tot 40 grooten t
* stuck elcken jaer moet betaelen

en

6 mei 1655: Compareerden Leendert Pieters Pors, Gerrit Pieters Pors, Arij-
Pieters Pors, Cornelis Bastiaen Outraet als getrouwt hebbende Grietje
Pieters Pors ende Aechje Pieters Pors alle kinderen van Pieter Leenderts
Pors daer moeder aff is Wijventje Gerrits ende verclaerden sij comparanten
eerstelijck alsoo noch eenige derselve comparanten onmondich sijn, ver-
claerden de meerderjarigen daer voor in te staen etc. hebben toegestaen
ende geconsenteert aen Jan Claes Schuijjer als getrouwt hebbende Leentje
Pieters Pors, haer comparant suster, inde belasting van alsulcke lant
als hij ofte sijn huijsvrouw haer suster in de caveling der landen uijt
haer voors. vaders en moeders boedel sijn ten deel gevallen tot de somme
van vijff hondert gulden capitaels toe boven hetgene daer mede inde cavel
belast is gebleven sijnde driehondert gulden die het aen een ander cavel
uijtkeeren moste etc. hem voor soodaniche vijffthich gulden jaerlijcx als
hij nevens elx van haer alle aen haer moeder soo lang sij leeft schuldich
tot alimentatie vandien ontlast ende ontslaen (RA Ch.42/218).
De anderen verklaren zich voor dit bedrag garant 1).

1) Quohier van het hooftgelt: Pieter Lenaerts Pors vijf ontfangen iiif + iiil (RA Ch. 41)
1658: Lijst van de Duijsentszen penning: Pieter Leenderts wedue 3-0-0- (RA CH. 41)

Ook Wijventge Gerrits, de vrouw van Pieter Lenaertszoon Pors, wordt in de kerk begraven. Wij lezen in de Kerkrekening over 1656:

* Den 24en April ontfangen van de kinderen van Pieter Leendertsz. Pors
 * van dat haar moeder Wijventge Gerrits ondert cruijswerck begraven is
 * vL x 5.

 *

"Jacob Lenaertszoon Pors kennen wij als de stamvader der Poortugaalse Porsen. Hij was gehuwd met Berber Dirckx Witte en woonde "op hill in de ban van Poortugaal", waar hij land had gekocht van zekere Phillips Soete, coopman tot Amsterdam en wel "int Hijssche Landeken". 1) Jacob heeft ook zelf het ambt van schepen vervuld. In het Poortugaalse (sGraevenambocht) wordt hij steeds vermeld als Jacob Porre.

Uit een artikel in "De Nederlandsche Leeuw" van 1950, handelende over het geslacht Vrijland, lezen wij over Jacob Porre en diens dochter Ariaentgen Jacobsdochter Porre:

* Cornelis Corneliszoon Vrijland, 1649 schout van Pernis, 1650 schepen
 * van Deyffelsbroek en Madroel, trouwt Ariaentgen Jacobsdochter Porre,
 * dochter van Jacob Leendertszoon Porre - 1633 schepen van 's-Gravenam-
 * bacht.

Jacobs dochter heette kennelijk naar haar grootmoeder, Aechtge Adriaensdochter Porre.

Jacob is van alle kinderen van Lenaert Lenaertszoon jonge Pors de eerste en de enige die naar elders vertrekt, ofschoon Poortugaal niet ver van Charlois is gelegen. Het is boeiend om uit de oude akten nog zoveel wetenswaardigs omtrent ons voorgeslacht te kunnen opdiepen. "Nieuws" van meer dan driehonderd jaren geleden! De administratie was soms gebrekkig, maar toch niet zo slecht als sommigen wel veronderstellen. Niet alleen de doop-, trouw- en begraafregisters verschaffen opheldering, maar ook de notariële en gerechtelijke archivalia, belastingkohiers (verpondingsregisters) e.d. Al speurende en combinerende komt men dan tot een vrij nauwkeurig beeld van de onderlinge familieverhoudingen. Dat Jacob te Poortugaal het ambt van schepen gaat vervullen, behoeft geen verwondering te wekken, gezien zijn afkomst en het feit dat hij - net als zijn broers en zusters - de schrijfkunst machtig was. Toch tekenen wij hierbij aan, dat de Poortugaalse archieven door ons nog onvolledig zijn onderzocht, hetgeen helaas ook van de archieven van Pernis, Hoogvliet, Rhoon, Ridderkerk en andere dorpen in de omgeving van Charlois gezegd moet worden. Misschien wordt daarvoor nog wel eens tijd gevonden. In ieder geval blijft er voldoende werk voor andere speurders naar de Porsen over!

Floor Vos beschrijft de eerste Poortugaalse Porsen in PP pag. 236 en 237. Zij komen er in het laatst van de zeventiende eeuw, Jacob, Cornelis en Bastiaen, kinderen van Leendert Jacobs Pors en Neeltje Jans van Strijen.

Jan Lenaertsz. Pors is het laatste kind van Lenaert Lenaertszoon en Aechtge Adriaens Porre waarover wij in dit hoofdstukje zullen schrijven. Evenals zijn vader was hij "waersman van den Lande van Chaerlois van Binnensbans". In de Archieven der Hervormde Gemeente van Charlois (nr. 523) bevindt zich een door hem opgestelde Jaarrekening betreffende de waterstaat van het gebied rondom de kerk, benevens van enkele sloten en paden, door de waersman van Charlois overgegeven aan schout en schepenen (1624/25). 2).

-
- 1) Een transcriptie van een tweetal koopakten vindt men in PP, pagina 99.
 - 2) Jan Leenderts Pors wonende tot Charlois bekende well ende deuchdelijck schuldich te wensen aan Juff. Anna Crompers (Trompers?) wed. etc. de somma van duijsent gld. van xL groot de guld. Compareerde mede Adriaen Leenderts Pors mede wonende tot Charlois borg voor de volcomen voldoening deses.

De aanhef van de rekening luidt:

* Reeckeninghe ende bewijs van Jan Lenarts Porsh als Waersman van Charlois
 * van binnensbans, die hij doet Schout en schepenen van Charlois d'Ingelan-
 * den ende bruijckers vandien.
 * Ende dat van alsulcke Ontfangh Vuijtgeve handelingen ende administratie
 * als hij in de voors. qualite heeft gehad tzedert de leste reeckeninghe
 * van Lenart Bastiaensz Slorp voorgaende waersman in date de xxii Junij
 * xvi^c vijerentwintich tot dese daghe toe, gestelt in ponden schellingen en
 * penningen van xL grooten t pont.

In een dergelijke jaarrekening werd letterlijk alles vermeld wat maar met de be-
 dijking e.d. te maken had. Maar het meest sprekend is toch wel het regelmatig te-
 rugkeren van schade door doorbraken. Men besteedde veel aandacht aan de waterke-
 ringen en het onderhoud van de afvoerwateren.

In 1624 wordt bijv. de kerckwateringh schoongemaakt. Hout, riet, zeilen voor de
 molen, ijzerwerk, schepraderen e.d. blijken te worden aangeschaft. Ook vermeld
 de bestelling "resels", blokken reuzel die gebruikt werden als smeermiddelen voor
 alles wat maar draaien moest, met name de raderen van de molen.

Die molen heeft het in 1624 kennelijk zwaar te verduren gehad, want de zeilen
 blijken totaal aan flarden te zijn gegaan. Pieter den Danser blijkt de gehele
 nacht "quaet weder sijnde", Dirck den Coorenmolenaar geassisteert te hebben, waar-
 voor xst werd uitgetrokken.

Behalve de timmerman ontvangt ook de smid nogal eens een opdracht en de kosten
 daarvan vindt men in de jaarrekening terug, Maar men leest er ook in van doorbra-
 ken en overstromingen, van nachtelijk gezwoeg, van "de cade", die "in perijckel
 sijnde van doorbreecken" door arbeiders moest worden hersteld en daarvoor behalve
 "suijer bier" (zuur bier) ook geld kregen.

Waersman Jan Lenarts Pors tekent aan:

* Noch heeft desen waersman ter noodt alsoo de molencade dicwils in perijckel
 * van doorbreecken is geweest. Ende eijntelijck tweemaal door is gebroocken
 * verscheijdene reijsen moeten vasseren, soo int opsicht daer op te nemen,
 * soo snachs als sdaechs, mede tot Rotterdam moeten trecken om t hout te
 * coopen tot het dichten van de cade noodich, als op sijn eijgen cost, als
 * oock dat hij een vracht riet bij doijten molen met wagen ende paerden om
 * de heullen te verstellen ende de heullen self aengeeert, twelcke hij stelt
 * tot discretie van den gerechte ende is hem daervoor toegeleijt vf.
 * Noch wordt hijer mede gebrocht voor vuijtgeeff van dat desen waersman het
 * gemeene lant gediend heeft ten tijde deser reekeninghe ende voort verschie-
 * ten van sijn gelt daer voeren hem is toegeleijt de somme van Lxf xviiiist.

Zo men ziet wilde de waersman behalve restitutie van het door hem voorgescho-
 ten geld ook een vergoeding hebben voor zijn werk "soo snachs en sdaechs".

* Aldus gedaen gehoort ende gesloten ende tegen het voors. quaets omgeslachen
 * over Charlois groot viCx margen iii hont Lvi roeden Lants op elcken margen
 * xxx st. ende over out Pendrecht groot xxxvi margen op elcke margen xv st.
 * wesende het adonans (?) drooch gelt met welcke ommeslach den Waersman t Lant
 * schuldich blijft hondert twee en dertich gulden vijff stuivers ende een
 * blanck is ten oirconden dit onderteijckent bij ons Adriaen Ewouts Schout -
 * Bastiaen Pietersz - Lenart Bastiaensz. - Adriaen Lenaerts - Lau Crijnen
 * ende Abraham Cornelis - Schepenen van Charlois desen vii Junij Ao xviC
 * vijffentwintich mij present als secretaris.

Deze akte is mede van belang, omdat de oppervlakten van de polders er in worden
 aangegeven. De kosten van de waersman werden over de bezitters van de verschillen-
 stukken land omgeslagen.

HET LEVEN VAN DE CHARLOISE PORS EN IN DE ZEVENTIENDE EEUW

Met de hiervoor gaande beschrijving van het voorgeslacht Pors, Lenaert Lenaerts-zoon jonge Pors X Aechte Adriaensdochter Porre en hun kinderen Adriaen, Clement, Toontge, Aechtge, Jonge Adriaen, Pieter, Jacob en Jan, hebben wij impliciet een periode beschreven, die samenvalt met de Tachtigjarige Oorlog, die de Nederlanden voerden voor hun godsdienstige en staatkundige vrijheden.

Deze worsteling duurde van 1568 tot 1648 en alleen Clement (+1649), Pieter (+ 1650) en waarschijnlijk ook Jan (+ 1648) hebben het einde ervan kort voor hun levenseinde beleefd. Ongetwijfeld zal de strijd tegen Spanje een stempel op hun leven hebben gedrukt. Wij kunnen ons voorstellen, dat zij daarvoor offers hebben moeten brengen in geld, goederen en arbeid. De "capiteijns" van het dorp zullen hen wel getraind hebben "voor het geval dat....", ofschoon de archivalia ons daaromtrent geen aanwijzingen geven.

Lenaert en Aechtge hebben het begin der reformatie beleefd, hun kinderen ook de verdere voortgang van de protestantisering van Charlois. De geleidelijke afschaffing van het leenstelsel, de schok der reformatie, de oorlog tegen Spanje, het waren ingrijpende zaken. De feodaal ingestelde maatschappij werd op revolutionaire wijze omgevormd. Maar de kinderen van Lenaert en Aechtge leefden ook in een tijd die wij kennen als "De Gouden Eeuw", de tijd van de opbloei der culturen. Het is ook de tijd van De Ruyter en van Tromp, van de gebroeders de Witt, de tijd waarin Nederland zijn overzees imperium vestigde en het trotse Albion tot driemaal toe de vlag deed strijken.

Charlois lag nu niet bepaald op de route van de doortrekkende legers. Integendeel, het lag wat verscholen, op de punt van het eiland. Wat had men er te zoeken? Mogelijk dat wij daarom zo weinig lezen over schanddaden van de Spaanse furie jegens de bevolking. Zelfs in de (latere) Franse tijd blijken vele ontwikkelingen aan het dorp Charlois voorbij te zijn gegaan. Er kwam wel een "maire" in plaats van een burgemeester, maar men ging in zijn enthousiasme voor de Franse revolutie niet zover, dat men bijvoorbeeld de wapens uit de kerken en van de grafstenen ging verwijderen, zoals elders onder de leuze Liberté, Egalité, Fraternité (Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap) wél gebeurde.

Uit de algemene geschiedenis weten wij hoe de bevolking in die tijd leefde. Zo heersten er gedurig epidemieën, cholera, tyfus en zelfs de pest. Pas in onze eeuw nemen deze epidemieën af. De kerk trachtte hier en daar wél wat aan ziekenzorg te doen, maar over het algemeen gold de regel, dat wie niet kon betalen, ook niet kon worden geholpen. Velen belandden in een of andere inrichting, waar men eerder werd "bewaard" dan gecureerd ¹⁾. Oud werden de mensen over het algemeen niet, maar uitzonderingen op deze regel zijn er natuurlijk ook wel geweest. Van de eerste Charloise Porsen kan worden gezegd, dat ze een voor die tijd vrij hoge leeftijd bereikten.

Ook de kindersterfte was enorm. De hygiënische toestanden waren daar ook naar. Handen wassen bij de hulp bij bevallingen, was zeker geen algemeen gebruik. Daardoor waren de gevallen van "kraamvrouwenkoorts" legio, meestal met dodelijke afloop. De zuigelingen en kleuters werden eenzijdig gevoed. Zelfs in het begin van 1900 waren onze schoolklassen nog bevolkt met kinderen met kletskoppen en andere infectieuze verschijnselen. Gebrek aan hygiëne en aan vitaminen waren daarvan de oorzaak.

1)

In 1910 heerste er op de Zuidhollandse eilanden weer eens een tyfusepidemie. Leendert Pors, zoon van Hendrik Pors en Dirkje van Driel, geboren 23 september 1845, stierf aan deze ziekte op 30 november 1910. Zijn echtgenote, Jacoba Noordzij, geboren te Hoogvliet 25 mei 1849, was al eerder overleden en wel op 29 maart 1895. Doodsoorzaak: chronische bronchitis. Uit overlevering is bekend, dat zij nimmer door een arts is bezocht. Die kon men niet betalen. Na haar overlijden moesten haar man Leendert en haar zoon Hendrik (1873-1944) van Hoogvliet naar Rotterdam gaan om bij een goede kennis enig geld voor de kist en de begrafenis te lenen.

In de zeventiende eeuw, de periode die wij hierboven beschrijven, was de dood een zo algemeen en dagelijks verschijnsel, dat er voor begrafenissen nauwelijks aandacht bestond, ook niet van de zijde der predikanten.

De mensen hadden een andere relatie met de dood dan wij. De dood was een min of meer "normaal" verschijnsel. In alle gezinnen. Het gewone leven, hard en vol zorgen, nam de mensen zo in beslag, dat men bij een gebeurtenis als een sterfgeval niet al te lang kon blijven stilstaan. Het was nu eenmaal niet anders. Wie te arm was voor het betalen van zijn eigen kist, kreeg er een van de kerk. Een kist van ruw hout, dichtgespijkerd met grove, gesmede nagels. De begrafenis geschiedde "Pro Deo", d.w.z. "van de armen". Een lijkkleed op de kist ontbrak meestal ook, want ook daarvoor moest men betalen. De armen van Charlois gingen zonder veel omhaal de zware kleigrond in. Alleen de rijken en aanzienlijken, zoals de Porsen, werden in de kerk begraven of op een "ereplaatsje" op het kerkhof..... De armen begroef men in een afzonderlijk deel van het kerkhof. Zelfs na hun dood behoorden zij nog tot het "uitschot".

Toch moet men over deze toestanden niet denken en oordelen vanuit een twintigste-eeuwse instelling. In die tijd aanvaardde men deze dingen vanuit een gans andere geestesgesteldheid. Als je arm was, dan had God je dat nu eenmaal zo beschikt. Zeker, niet alle armen dachten er zo over. De boeren merkten nogal eens dat ze bestolen waren. Maar voor de armen was stelen toch geen echte revolutionaire daad. Ze moesten tenslotte eten. Pas in een latere tijd werd het bestelen van de boeren ook een "politiek" protest.

Er wordt nogal eens lyrisch gedaan over de kerkgang en de godsvrucht van die tijd. Het is zeker waar, dat er met name onder de calvinisten, maar ook onder de luthersen, veel innerlijke godsvrucht bestond, die zich ook uitte in het maatschappelijk gedrag. Maar voor de doorsnee van de bevolking was de kerkgang niet altijd een echte, religieuze behoefte. De kerkgang was ook een "sociaal" gebeuren en in een aantal opzichten ook een "creatieve" behoefte. De "sociale contrôle" was sterk ontwikkeld. Men hield elkaar in de gaten en mat elkaars godsvrucht en kerkgang met milimeters. In de kerk zag men elkaar weer eens. Dan hoorde men de laatste nieuwtjes. Maar de herberg tegenover de kerk zat ook vol! De Charloise predikanten hebben steen en been geklaagd over het lawaai in de herberg, dat zelfs tot binnen de kerkmuren te horen was.

De armen, zij die door het armbestuur van de kerk werden onderhouden, hadden de kerkdiensten maar gewoon bij te wonen, op straffe van het vervallen van hun "uitkering". Wie er niet was, werd opgeschreven. De contrôle op de kerkgang was erg gemakkelijk, want de armen zaten in de kerk bij elkaar, soms op plaatsen waar ze de predikant niet konden zien of nauwelijks konden horen..... En zo zaten er heel wat mensen in de kerk met de geest van de revolutie in het hart, met knorrende magen van de honger en vol zorgen over de dag van morgen. Anderzijds moet ook gezegd worden, dat velen "vanuit het geloof leefden" en de navolging van Christus in gedachten, woorden en werken nastreefden.

We kunnen ons nog een beeld vormen van het landschap van toen. Uitgestrekte akkers en weidegronden, omzoomd door dijken. Wuivend graan, molens op de achtergrond. Hier en daar verspreid liggende boerderijen, vele van leem gebouwd, met rieten daken.

Aardappelen werden nog niet verbouwd. Die vrucht werd pas in 1750 in onze gewesten bekend. De mensen van toen voedden zich met meelspijzen en met vlees. Ook fruit en groenten stonden toen nog niet op het dagelijks menu. Suiker was onbekend. De Indiëvloten brachten nauwelijks suiker mee, wel specerijen, die letterlijk "peperduur" waren. Men zoette zijn spijsen met honing. De bijencultuur was in onze gewesten hoog ontwikkeld. Dat was ook nog het geval in het Charlois van de negentiende eeuw, toen de bloeiende fruitbongers het Charloise landschap overheersten.

De kleding werd vervaardigd van grof linnen. Maar uit Antwerpen kwamen ook lakenstoffen, kunstig geverfd, waarvan de rijken hun kleding lieten vervaardigen. De rijken onderscheidden zich gaarne van "het graauw" door hun kleding te bestikken met kunstige ornamenten. Als schout, schepenen en capiteyns zullen ook de Porsen zich gaarne hebben uitgedost met fraaie, gevederde hoeden en ook wel een zwaard of rapier aan hun zijde hebben gedragen.

Karakteristiek voor de Porsen is hun agrarische afkomst en het calvinistische stempel dat eeuw in, eeuw uit, generatie na generatie, op hun wezen is gedrukt. Verder kunnen wij met Floor Vos zeggen: De Porsen blijken noch grote helden, noch grote schurken

te zijn geweest. Noch in het kwade, noch in het goede onderscheiden wij ons van anderen. De archivalia leren ons, dat de Porsen burgerlijk van opvatting waren. Goed beschouwd is dat toch eerder een deugd dan een ondeugd!

XIV

STERKE PORSENVERHALEN UIT DE ZEVENTIENDE EEUW

Op de 5e juli van het Jaar onzes Heeren 1632 kreeg Gerrit van der Houdt, "openbaer notaris bij de hove van Hollandt, geadmitteert tot Rotterdam", bezoek van Joris van Leeuwen, die in gezelschap was van zekere Dirck Ariensse, "out omtrent XXX jaer". Joris van Leeuwen deelde de notaris mede, dat hij "exploicteur van de hove van Hollandt" was. "Deurwaarder", zouden wij nu zeggen. En verder vertelde hij, dat hij mede namens Jan Harpers, de schout van Katendrecht, een verklaring wilde afleggen.

De notaris nam een nieuw vel perkament, doopte zijn ganzenveer in de inkt en wachtte af wat Joris van Leeuwen en Dirck Ariensse zoal te verklaren hadden. Welnu, het werd een fraai verhaal. Het ging over Symon Leendertse Pors, aan wie zij een exploit hadden te overhandigen. Dat was de heren niet meegevallen, want Symon Leendertse Pors was aanvankelijk nergens te vinden. Kennelijk hield hij zich schuil.

De notaris kreeg verder te horen, dat zij als gerechtsdienaren naar Geervliet waren getogen "op donderdach verleden, wesende den len deser maent Julius", met als doel het exploit bij de burgemeester achter te laten. Toen zij Geervliet waren binnengekomen, zagen zij de burgemeester net voor de ingang van zijn woning staan. Dat trof! Zij stelden hem de vraag of hij soms de gezochte Symon Leendertse had gezien. Maar de burgervader, kennelijk niet van de eerste leugen gebarsten, antwoordde met een stalen gezicht "als dat hij van hem Pors niet en wist".

Nauwelijks was hem deze leugen over de lippen gekomen, of de beide vragenstellers zagen tot hun verbazing de gezochte Symon Leendertse Pors uit het huis van de burgemeester komen, "seer in syn voorhoef gequest" en onder begeleiding van twee dienders! Kennelijk waren er dus nog een paar dienders van den gerechte die een appeltje met Symon Leendertse te stellen hadden.

"Hoe sijde dus getracteert?" vroegen zij de gewonde Pors.
"Dat hebbe ick van de dienders gecregen", was het antwoord.

Maar daar namen onze deurwaarders geen genoegen mee en dus stelden zij aan de dienders de vraag "of sulcx eers genoeg was dat men soo een man, die dieft noch schelm was, soodanich soude tracteren". Ze hadden dus kennelijk medelijden met Symon Leendertse. Van een slechte reputatie was hen kennelijk ook niets bekend.

Toen kwam er een (bekend!) politieverhaal. Tja, als de man nou maar gewoon was meegekomen, dan zou er niets aan de hand zijn geweest. Maar.... er was verzet gepleegd tegen de ambtenaren in functie. Zijn vrouw was zodanig tekeer gegaan en ze had haar man zo stevig bij zijn hemd vastgegrepen, dat de dienders hem met geen mogelijkheid van het bed konden krijgen.

Kennelijk lag Symon Leendertse te bed! In het huis van de burgemeester nota bene!

Omdat de dienders hem "niet van t bet conden krijgen", hadden ze maar een touw genomen, daar een lus in gemaakt en hem deze over het hoofd geworpen. In het oude Nederlands staat er in de akte: "soo dat wij een tou nemen ende maeckten dus een strop van, dien wij om sijn hals smeten ende trocken hem alsoo van t bedde, dat het hemtscheurde".

Erg zachtzinnig was het er dus niet aan toe gegaan. De dienders bleken echter van oordeel een probaat middel te hebben toegepast, want tenslotte gelukte het hen Symon Leendertse Pors toch mee te krijgen omdat deze in het trekken "genoech te doen hadde omme met sijn handen het tou om sijn keel open te houden omme niet geworcht te werden".

Bij deze merkwaardige bedlichting zou Pors de gewraakte "quetsure" hebben opgelopen. Nadat hij overmeesterd was, kreeg hij de "paternosters" (de "Onze-Vaders" of handboekje) om....

Wat Symon Leendertse Pors nu precies op zijn kerfstok had, is ons niet bekend. Maar kennelijk zijn de dienders toch hun boekje tamelijk te buiten gegaan. De schout van Katendrecht, Jan Harpers, zag kennelijk al een proces aankomen. Mogelijkerwijs heeft hij aan Joris van Leeuwen en Dirck Ariensse het advies gegeven van het voorgevallene maar een notariële getuigenverklaring te laten opmaken.

En dat deden ze dan ook "op den vijfden der maent Julius".

Geervliet zal in elk geval wel weer stof voor een flinke roddelpartij hebben gehad, waarbij de leugenachtige burgemeester, de dienders en niet in de laatste plaats Symon Leendertse Pors de wat treurige onderwerpen zijn geweest....

Deze notariële verklaring (ONA Rott. 286/61) was ondertekend:

hantmerck

Dirck Aerijens

J. van Leeuwen
 Quod attisti

G. Beuck

E. Cornelissen

G. van der Houdt Nots Pub.

*

 *

RUZIE MET DODELIJKE AFLOOP =====

Op 20 februari 1651 hadden schout en schepenen van Charlois een ruzie met dodelijke afloop te behandelen, waarbij Gerrit Pieters Pors betrokken was. Als getuigen waren verschenen: Geen Pieters Koot en Sijtje Lauwers, waard en waardin van Charlois; Jan Henijndrix van Pelt (plm. 25 jaar); Adriaen Lenaerts (plm. 20 jaar) en Dirckje Symons Pors (plm. 23 jaar).

Wat was er gebeurd?

Op "sondaechs voor cormis" waren zij in de herberg, om "een kan biers of twee te drincken". In de herberg bevonden zich ook Cornelis Heijndricx en Gerrit Pors. Cornelis Heijndricx bleek niet in een al te goede stemming te zijn geweest, want hij had "weringh" (ruzie) gemaakt met Cornelis Barendrecht. Samen waren zij daarna weggegaan....

De waardin, Sijtje Lauwers, deelde het college van schout en schepenen mede, dat zij gezien had dat Cornelis Heijndricx en Cornelis Barendrecht al "opte dijck waren ende dat se wederom in huys quamen loopen". Kennelijk kwamen zij "op verhaal", want Cornelis Heijndricx had Gerrit Pieters Pors "met veel onstuymige woorden bejegend". De ruzie ging zo hoog, dat Heijndricx zijn mes trok en Gerrit Pieterse Pors daarmee bedreigde. Dat beviel deze laatste maar matig, want hij was "genootsaecht geweest zijn lijff te salveren (te beschermen)", waarbij hij Heijndricx "ter noot heeft gequetst, daer van hij vijf dagen daer naer is gestorven".

Zoals uit de getuigenverklaring blijkt, betrof het hier een geval van noodweer (ter noot gequetst). De klap was echter zo hard aangekomen, dat Heijndricx vijf dagen daarna aan de gevolgen is overleden.

De getuigen voerden verder in het voordeel van Gerrit Pieterse Pors aan, dat Heijndricx hem vooraf danig had beledigd. Hij had Gerrit Pieterse Pors toegeroepen "ghij bent eem dieff" en "ghij bent een grasdieff". Adriaen Lenerts verklaarde, dat Gerrit Pieterse Pors volgens hem zeker niet geslagen zou hebben, indien Heijndricx hem "niet seer met gedief ende geschelmt en hadde en hadde t mes niet getrocken".

Een wel zeer ontlastend getuigenis werd afgelegd door Dirckje Sijmons Pors, "out ontrent drie en twintich jaren" 1). Zij was Cornelis Heijndricx op zijn sterfbed gaan bezoeken. Bij dit bezoek zou hij gezegd hebben: "Ick vergeef Gerrit Pieterse Pors uit gront van mijn herte ende ick hebt hem al lang vergeven ende dat hij op niemant geen quat hebt offe gemoet en droech offe hadde".

Jan Heijndricx van Pelt bevestigde "all tgene bij Sijtje Lauwerens gedeposeert is", maar van vergevende woorden op het sterfbed was hem niets bekend....

Ook zonder de verklaring van Dirckje Sijmons Pors konden schout en schepenen wel noodweer concluderen.

Waarschijnlijk is drankmisbruik er de oorzaak van geweest, dat deze kroegruzie zo uit de hand heeft kunnen lopen. Het kostte Cornelis Heijndricx tenslotte het leven, terwijl Gerrit Pieterse Pors zijn leven lang door deze tragische gebeurtenis geplaagd moet zijn geweest.

Bij het lezen van de acte valt op, dat het gebeuren op zondag plaats heeft gevonden (sondaechs voor cormis). De predikanten van Charlois hebben herhaaldelijk geklaagd over het bezoek aan de herberg op zondagen en vooral geprotesteerd tegen het lawaai, dat soms tot in de kerk te horen was. Kennelijk waren hun macht en invloed niet zó groot, dat schout en schepenen zich genoodzaakt konden zien de herbergen op zondagen te sluiten. Ook Porsen kwamen dus kennelijk op zondag in de herberg "omme een kan biers of twee te drincken". Deze ruzie met dodelijke afloop heeft al evenmin tot het sluiten van de herberg op zondagen geleid. De herberg was niet alleen de plaats om zaken te doen, koop en verkoop af te handelen, maar ook de enige "recreatiemogelijkheid" voor de boerenbevolking van Charlois. Over het algemeen waren schout en schepenen ook zelf niet afkering van een kanne biers of een brandemorisje. In het midden van de zeventiende eeuw was het gebruik (en het misbruik) van alcohol algemeen verbreid. Ook door de boeren zelf werd alcohol gestookt en bier gebrouwen.

Of Gerrit Pieterse Pors zich inderdaad aan het stelen van gras had schuldig gemaakt, blijkt uit de betreffende akte niet. In elk geval vond men dat ook toen geen reden om iemand met een mes te lijf te gaan.

Ook dit voorval zal de bevolking van Charlois wel heel lang hebben beziggehouden en daarbij kunnen we ons voorstellen, dat er zowel pro als contra over Gerrit Pieterse Pors zal zijn geoordeeld.

Hoe de kerk zich jegens hem heeft opgesteld, is uit de archivalia niet bekend. Voor de Porsen zal het voorgevallene wel hoogst onaangenaam zijn geweest. Het gebeurde kostte tenslotte een mensenleven en dat had in die tijd vaak zeer zware consequenties voor de nabestaanden.

*

*

DE ZWARE GANG VAN JANNETJE BASTIAENS WITTE

Niet alles is even verheugend wat ons uit de archivalia tegemoet treedt. Ook vroeger waren niet alle kinderen even oppassend. Menig ouderhart is door het gedrag van kinderen bedroefd geweest. Bastiaen Ariens Porsch, geboren in 1621 en waarschijnlijk al in 1652 overleden, is zo'n zorgenkind geweest. Hij was de zoon van Adriaen Lenaerts Pors (zoon van Lenaert Lenaerts zoon jonge Pors) en van Jannetje Bastiaens Witte.

Zijn zuster Maertge huwde met Eeuwout Verduijn, de schout van Pernis; zijn broer Leendert, gehuwd met Maijken Pieterse Koning, was capiteijn ende president-schepenen van Charlois. Van hem is het wapen op de toren. Een andere broer, Jan, geboren in 1615 is waarschijnlijk na 1677 ongehuwd overleden. Kennelijk waren zij oppassende kinderen. Maar met Bastiaen Ariens Porsch (2) was het blijkbaar anders gesteld.

1) de familierelatie met Gerrit Pieterse Pors staat niet vast, maar uit het feit dat Dirckje pas later wordt binnengeroepen, kan men zulks wel afleiden.

2) let op de spelling, Porsch met ch aan het eind. Vaste spellingsregels bestonden nog niet.

Op 9 maart 1649 compareert Bastiaens moeder, Jannetje Bastiaens, "wedue van weijlen Arien Leenderts Porsch Zal. in eigener persoon" voor notaris Joannes van Weel (ONA, R'dam 489/31) "cloeck ende gesont van lichaem, haer rede ende memorie ende verstant met volcomen uijtsprake wel hebbende ende ook gebruickende", om haar testament op te maken.

Het zal voor Jannetje Bastiaens wel niet zo'n gemakkelijke gang naar Rotterdam zijn geweest, want zij komt de notaris vertellen, dat zij haar jongste zoon Bastiaen wil onterven.....

Wij lezen in haar testament:

* Ende comen voorts ter dispositie van voors. hare naer te laten goederen,
 * soo verclaerde sij testatrice reden ende oirsaken genoeg te hebben om
 * Bastiaen Ariens Porsch, hare jongste soon, 't eene mael van hare naer te
 * laten goederen te onterven, echter evenwel de voors. Bastiaen hare soon
 * geinstitutueert te hebben sulx sij doet bij desen, in des selfs naeckte
 * legittiemen portie in haer testatrices voors. naer te laten goederen maer
 * weders ofte verders niet".

Eén uitzondering maakt moeder Jannetje Bastiaens nog en wel voor "de echt te procureren kind of kinderen van de voors. Bastiaen ende in cas bij Bastiaen Pors ten overlijden van haer testatrices geen echt kind ofte kinderen mocht hebben, dat in die gevallen de selve goederen voor zijn kind ofte kinderen die hij nadien echten soude mogen comen te procureren sullen werden gestelt ende blijven in bewaring van naergenoemde personen zijn Bastiaens leven langh".

Daar Jannetje Bastiaens echter pas in 1657 overleden is en ons geen kinderen van Bastiaen bekend zijn, was het maken van deze uitzondering overbodig. Maar dat er geen kinderen zouden komen, kon men toen immers nog niet weten.

De "reden ende oirsaken" die Jannetje Bastiaens voor deze onterving meende te hebben waren zeer gegrond! Vos vond tenminste een aantal akten, die er op duiden dat Bastiaen herhaaldelijk in geldnood verkeerde.

* RA. CH. 16/61 e.v. 27-12-1650: Bastiaen Adriaens Pors bekend schuldich te
 * wesen den ouden Cornelis Cornelis de Man 300 gld. Geroijeert 9-2-1652;
 * RA. CH. 16/65 30-3-1651: Bastiaen Adriaens Pors bekend schuldich te wesen
 * Cathrina Velthuijsen 700 gld. Geroijeert 8-8-1651;
 * RA. CH. 16/87 29-6-1651: Bastiaen Adriaens Pors bekend schuldich te wesen
 * Johan Reijniers de Witth, coopman tot Rotterdam, 1400 gld;
 * RA. CH. 16/110 21-2-1652: Bastiaen Adriaens Pors bekend schuldich te wesen
 * Johan Reijniers de Witth 400 gld. 1)

In 1650, 1651 en 1652 wordt dus regelmatig geld geleend. De leningen worden echter ook nog afgelost (geroijeert). Maar kennelijk vormden deze leningen al een teken aan wand. Bastiaen verkeerde constant in geldnood. Waarom hij geld leende, is niet bekend. Mogelijk dat hij gespeculeerd heeft met het aan- en verkopen van land en/of vee.

In 1654 is het echter helemaal mis met onze Bastiaen! In het Rechterlijk Archief van Charlois, nr. 16/191 van 4 december 1654 lezen wij:

* De curator over de desolate en geabandoneerde boedel van Za. Bastiaen Adriaens
 * Pors heeft int openbaer afgeveijlt ende vercoft aen Leendert Adriaens Pors
 * ten behouwe van zijn broeder Jan Arijens Pors voor 240 gulden 1 mergen 1 h
 * 84 roeden teellants in Robbenoort int Vijverberchblock, belent ten Oosten

1) Johan Reijniers is ook ontwerper van een kortschrift (stenografiestelsel) geweest. Henk Pors, auteur van dit geschrift, heeft in de vijftiger jaren uitvoerig over de Reijniers in de stenografische vakliteratuur geschreven, o.a. in het tijdschrift "Notae Tironaniae". Maar toen was hem nog niets bekend van een zakelijke relatie tussen een Pors en deze koopman.

* Charl. dijk, ten Suijden Leendert Arijens Pors, ten Westen de Plomp-
 * wech ende ten Noorden Staens van Jaersvelt".

Het gaat hier om een stuk land dat Bastiaen Adriaens meestal als onderpand pleegde te stellen voor de door hem aangegane leningen. De 240 gulden welke zijn broer er voor betaalde, zullen wel het nog niet afgeloste deel van zijn lening(en) zijn geweest. In elk geval bleef het stukje grond in de familie, al zullen broers en zuster hun hart dikwijls hebben vastgehouden. Want wat moeten wij wel niet denken van het volgende:

* Jan Jans Stampioen, gesworen Lantmeter, attesteert nopens de kinderen
 * van Adriaen Lenaerts Pors ende Jannetje Bastiaens gemeten ende gedeelt
 * te hebben een seecker stuckje lants, gelegen in Robbenoort bij de molen,
 * het welcke stuck is groot int geheel behalve de molenwerff zeven mergen
 * hondert twee en dertich roeden van welck stuck ick een vierendeel aen de
 * suijdwestsijde aff gemeten ende aff gepaelt hebbe en is dit vierendeel
 * groot tien hondert ende drie ende tachtich roeden puttsche maet. Noch is
 * bij mij een stuck lants gemeten ende gedeelt gelegen in Robbenoort genaemt
 * den Duijl waer van ick aan de noortsijde een vierendeel afgemeten ende aff
 * gepaelt hebbe hetwelck is groot zevenhondert en vier en tachtich roeden.
 * Dese twee vierendeelen sijn toebehoorende Bastiaen Adriaens Pors ende is
 * alles gemeten met de putse roede.

Kennelijk zagen zijn broers en zuster de bui al hangen en namen zij het zekere voor het onzekere door de zaken nog maar eens nauwkeurig na te meten en vast te leggen. Bastiaen Adriaens wist daarmee precies wat hij wel en wat hij niet kon belenen. Dat moeder Jannetje Bastiaens hem onterfde, duidt er op dat er tenslotte in deze jongste zoon geen vertrouwen meer kon bestaan.... Voordat het zover kwam, zal er heel wat met Bastiaen zijn afgepraat, maar het heeft kennelijk allemaal niet veel geholpen. Tenslotte moet zijn moeder naar de notaris in Rotterdam om het bezit en de toekomst van de familie veilig te stellen. Dat dit voor haar een zware gang zal zijn geweest, begrijpt een ieder die over het vermogen beschikt aan te voelen wat er dan in een moederhart omgaat.

Of alcholomisbruik de oorzaak van deze tragiek is geweest, kan uit de archivalia niet worden bewezen, maar mag ook niet worden uitgesloten. In het Rechterlijk Archief van Charlois van 25 maart 1651 eist de herbergier van Charlois, Ding Bastiaens Outraet een fors bedrag van Bastiaen Adriaens. De aantekening luidt:

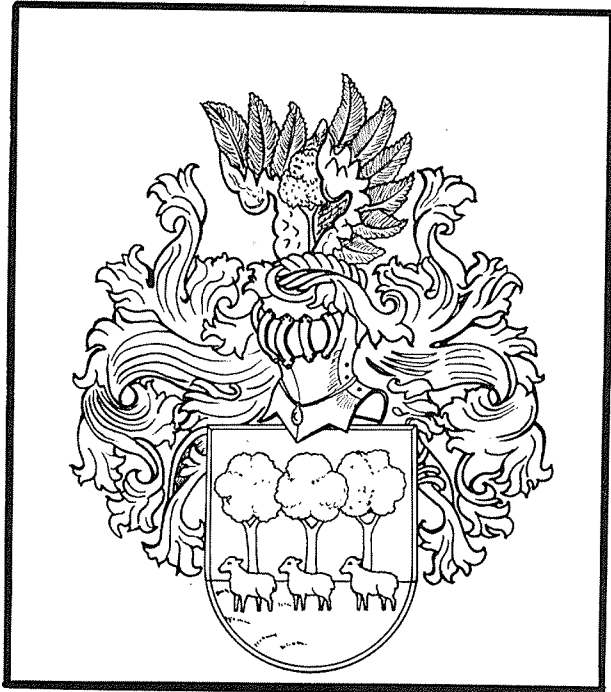
* Ding Bastiaens Outraet eijsscher contra Bastiaen Adriaens Pors gedaechde eijsscht
 * 343 gulden zes stuivers bij de gedaechde tot den eijsscher verteert.....

Een wel zeer groot bedrag voor die tijd! Alvorens Ding Bastiaens Outraet tot gerechtelijke invordering besloot, zal hij Bastiaen Adriaens Pors wel herhaaldelijk hebben gemaand, hetgeen de naam van Bastiaen in de kleine Charloise gemeenschap al evenmin goed zal hebben gedaan. Anderzijds blijkt hieruit ook dat de herbergier wel heel erg lankmoedig met inschenken is geweest, getuige het feit, dat hij het bedrag tot een schrikbarende hoogte heeft laten oplopen. Kennelijk heeft hij (ten onrechte in dit geval) gedacht dat de Porsen rijk genoeg waren om zich een dergelijke drankrekening te kunnen veroorloven....

Moeder Jannetje Bastiaens is dan ook zeker niet zonder reden naar de notaris gestapt op die negende maart van het jaar 1649.

*

 *

HET FAMILIEWAPEN P O R S

zoals dit voorkomt in de wapenpartij boven de ingang van de toren van de oude Nederlands Hervormde Kerk aan de Charloisse Kerk singel te Rotterdam-Charlois.

Deze tekening is van de hand van Cor Pors te Lieren, die ook vele honderd zgn. "persoonsbladen" omtrent de Pors samenstelde.

In de loop van 1985 heeft de Familie Stichting Pors het wapen met kleurbe- schrijving ook als borduurpatroon ver- spreid, zulks op veler verzoek.

Kleurenfoto's van het officiële wapen zijn verkrijgbaar bij het Centraal B voor Genealogie te 's-Gravenhage.

De bijgaande afbeelding, zij het in zwart-wit, is de enige juiste. Afwij- gen in dit wapen zijn niet toegestaan

=====

In het midden, onder de leeuw het wapen van L.A. Pors. De gekroonde leeuw is het wapen van Holland. Voorts zijn in deze wapenpartij opgenomen het wapen van de schout, de secretaris van Charlois en van medeschepenen van Leend Adriaenszoon Pors.

De toren is het oudste historische bouwwerk dat Charlois nog rijk is.

In de twintiger jaren van de archivaris van de Gemeente Rotterdam hier 2 houten wapenschildjes, waaronder het wapen Wuyter, die eertijds op het orgelfront waren bevestigd. Dank zij zijn oplettendheid (de wapentjes lagen gewoon in de hal van de toren!) worden zij nu bewaard in het Historisch Museum van Rotterdam. Zij zijn dringend aan restauratie toe en ditzelfde geldt voor de gebeeldhouwde wapenpartij.

=====

H E T F A M I L I E W A P E N P O R S

=====

De aangeslotenen van de Familie Stichting Pors die de vijfjaarlijkse kerkelijke herdenkingen van het voorgeslacht bijwonen, te houden in de oude kerk van Charlois, zullen bij die gelegenheid zeker ook een blik hebben geworpen op de wapenpartij boven de toreningang, waarin ook het wapen Pors is opgenomen. Deze oude kerk is voor de Porsen met recht een "pelgrimsoord", niet alleen vanwege dat wapen boven de toreningang, maar ook omdat de Porsen hier nu al bewijsbaar vijf eeuwen hun voetstappen hebben gezet. Veel Porsen zijn in en rondom deze kerk begraven geweest; veel Porsen hebben deze kerk in allerlei functies gediend. Hier werden de Porsen gedoopt, hier deden zij belijdenis van hun geloof, hier huwden zij, hier zaten zij des zondags onder de bediening van het Evangelie, hier namen zij deel aan het Heilig Avondmaal. Dank zij deze kerk, die doop, huwelijk, begraven enz. registreerde, kunnen wij over een gedegen kennis van ons voorgeslacht beschikken. Uit de Kerckereekeningen weten wij ook veel omtrent hun maatschappelijke welstand, maar ook over hun armoede in latere tijden.

In 1977 werd hier de eerste familiereünie gehouden, bij gelegenheid waarvan besloten werd tot oprichting van een familiestichting over te gaan. De tweede vijfjaarlijkse herdenking vond hier plaats in 1981 en in 1986 zal hier D.V. voor de derde maal een lustrumviering worden georganiseerd. Het familiewapen boven de toren herinnert niet alleen aan het voorgeslacht, maar bezegelt ook de eenheid van alle Porsen. De Porsen hebben niet alleen een gemeenschappelijke afstamming, maar zij komen ook voort uit eenzelfde historisch, religieus en traditioneel milieu.

Het aantal vragen dat over het familiewapen Pors in de loop der jaren is gesteld, is legio. In de brochure "Het Familiewapen Pors in verleden, heden en toekomst" is gepoogd de meeste vragen te beantwoorden. Ook in de "Pors-Post" is bij herhaling over het wapen geschreven. Ook het thans voorliggende boekje zou niet volledig zijn, indien we daarin niet over het wapen zouden schrijven. Dit past ook historisch binnen het raam van deze publicatie, want het familiewapen Pors werd in 1660 boven de toreningang aangebracht.

Het familiewapen Pors heeft niets krijgshaftig. Integendeel. Het is een typisch "boerenwapen", landelijk en in zekere zin ook idyllisch.

Nederland heeft nooit een wapenwetgeving gekend. Het enige wapen dat wettelijk is beschermd, is het Rijkswapen. Doordat wapens "vrij" waren (en zijn!) is er in ons land een zeer burgerlijke "wapencultuur" ontstaan. Wij kennen niet alleen véél wapens, maar beschikken ook over een grote en rijke wapengevarieerdheid. Iedereen in ons land mag dus een wapen voeren of er een aannemen.

Dit laatste heeft ook tot ongewenste toestanden geleid. Er zijn mensen, die domweg een wapen overnemen uit wapenregisters, zonder er zich om te bekommeren of dit wapen wel in historisch verband tot hun familie staat. Uiteraard is dit hoogst ongepast. Degene die een wapen voert, moet genealogisch kunnen bewijzen dat met recht en reden te doen. Men dient zich niet te sieren met de veren van een ander.

De wetenschap die zich met wapens bezighoudt heet heraldiek.

In Rietstap's 1) Handboek der Wapenkunde (Leiden 1961) is omschreven wat wapens eigenlijk zijn:

- * "gekleurde, erfelijke of blijvende, dat wil zeggen in wezen onveranderlijke kentekenen van een geslacht of een gemeenschap,
- * bij uitzondering ook van een individu, voorgesteld als het afweerwapen van een middeleeuws krijgsman, namelijk schild met helm,
- * helmteken en dekkleden".

1) Ook Rietstap was stenograaf. Hij bewerkte het Duitse stenografiestelsel Gabelsberger voor de Nederlandse taal. Daarnaast was hij een befaamd wapenkundige (heraldicus).

CHARLOIS

Een foto van Clement Pors en zijn vrouw Cornelia Stok.

Clement werd op 1 november 1857 te Charlois geboren; hij overleed te Rotterdam op 13 februari 1942. Zijn echtgenote werd op 1 januari 1861 te Charlois geboren, waar zij op 8 mei 1948 overleed.

De naam Clement herinnert aan de Clementkerk van Charlois, alsmede aan de Paus waarnaar deze kerk werd vernoemd. Nog is er een Clementstraat te Charlois!

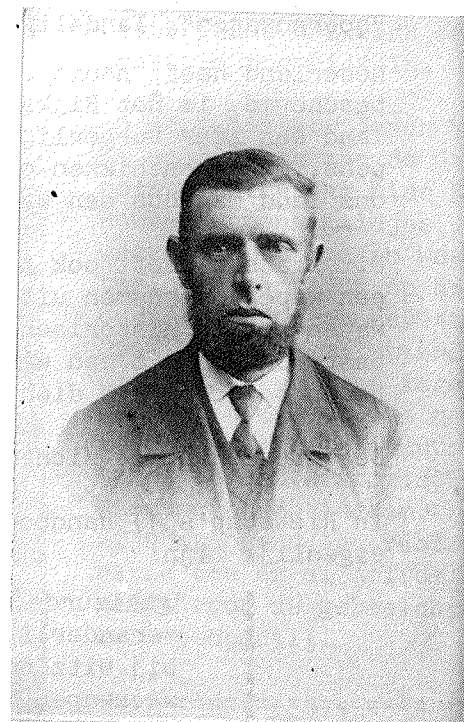
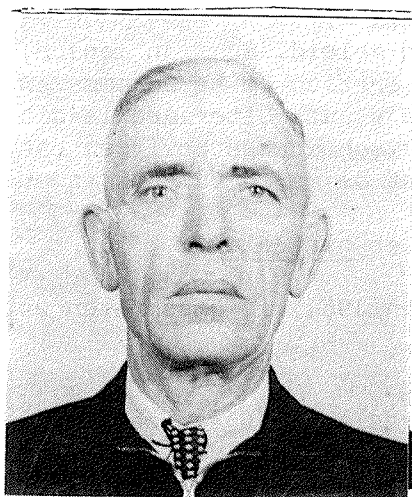
Veel van onze voorouders hebben deze naam gedragen, maar in de laatste tijd raakt de naam Clement bij de Porsen in onbruik. Helaas, want daarmee verdwijnt ook een historische band met het oude stamdp van de Porsen.

Cornelia Pors-Stok draagt hier de Charloise kap. Met de nieuwe tijd is ook veel van onze regionale cultuur en van onze dorpse tradities verloren gegaan. Dat is soms eerder verlies dan winst!

In de Pors-Post is herhaaldelijk over de naam Clement geschreven. Veel voorouders van de Porsen hebben die naam gedragen.

PERNIS

Bastiaan Pors (zie ook t/o pag. 38), echtgenoot van Jannetje-Baaij. Bastiaan leefde van 1866 tot 1935. Hij was te Pernis een bekende en graag geziene figuur, een eenvoudige en goedmoedige man.

Hierboven: Jacob Pors, geboren 17 mei 1899 te Pernis en aldaar op 9 februari 1956 overleden. Jacob huwde te Pernis op 7 mei 1914 met Geertje Ketting. Voor zijn gezin een zeer zorgzame vader.

Een wapen is dus:

* gekleurd
 *** erfelijk
 *** blijvend
 *** in wezen onveranderlijk
 *** kenteken van een geslacht of gemeenschap
 *** het toont een beeld (voorstelling) dat aan
 * bepaalde regels is gebonden.

Het familiewapen Pors voldoet aan deze voorwaarden.

Er zijn adelijke wapens, wapens die bijvoorbeeld door vorsten zijn verleend. In Nederland zijn zo'n zeshonderd van deze adelijke wapens bekend. Maar het voeren van een wapen is geen adelijk privilege. Want naast deze adelijke wapens kennen wij zo'n 50.000 burgerlijke wapens. Het is dus helemaal niet zo zeldzaam dat de familie Pors een wapen heeft. Ruim 50.000 families kunnen zich daarop eveneens beroemen.

Bij genealogisch onderzoek komt men vaak akten tegen, die door een voorvader met een wapen zijn gezegeld. Meestal zijn dat lakzegels. Degenen die kunnen aantonen in rechte lijn van zo'n voorvader af te stammen, kunnen het gevonden wapen verder blijven voeren, want een wapen is erfelijk. Iemand die een wapen voert, moet te allen tijde kunnen aantonen dat hij op dat wapen een erfelijk recht heeft. Zo luidt althans de heraldische fatsoensregel.

Mensen, die ondanks diepgaand genealogisch onderzoek geen wapen kunnen vinden, kunnen zich in verbinding stellen met het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag teneinde een nieuw wapen te ontwerpen en te registreren. Een dergelijk nieuw wapen wordt ingeschreven in het Wapenregister en is erfelijk voor alle nakomelingen van degene die het op zijn naam voor het eerst heeft laten opnemen.

Het familiewapen Pors is allereerst een symbool van verbondenheid, een kenmerk of keurmerk van alle leden van ons geslacht. Dit geslacht is één en ondeelbaar. Het wapen verbindt ons met de Porsen vóór ons, met de Porsen van nu en met de Porsen die na ons zullen komen.

Volgens de regels der heraldiek betekent de aanwezigheid van het wapen op onze reünieën ook de symbolische aanwezigheid van ons voorgeslacht. Dit maakt ons wapen tot een verheven symbool.

Het wapen is geen statussymbool en het maakt ons niet voornaam of verheven boven anderen! Maar het is wel een gedurige herinnering aan het verleden, aan de vergankelijkheid en aan onze tijdelijkheid. Het getuigt van respect voor ons voorgeslacht om het wapen een ereplaats in onze huiskamers te geven.

*

 *

Het familiewapen Pors komt voor in vier uitvoeringen:

- a) op een lakzegel, bevestigd aan een charter uit 1655 (lakzegel van Leendert Ariens Pors, schepen van Charlois), in bezit van het Algemeen Rijksarchief te Den Haag;
- b) boven de toreningang van de Nederlands Hervormde Kerk te Charlois (gebeeldhouwd), daar in 1660 samen met het wapen van Holland en de wapens van schout, secretaris en schepenen van Charlois aangebracht;
- c) op een houten schild, bekend als het wapen Wuyster, afkomstig van het orgel van de oude kerk van Charlois, thans in bezit van het Historisch Museum te Rotterdam;
- d) getekend en gekleurd en aangepast aan de heraldische regelgeving in het Register van Familiewapens van het Centraal Bureau voor Genealogie, daarin in 1978 opgenomen op aanvraag van Hendrik Pors, geboren 22 juli 1928 te Vlaardingen, zoon van Hendrik Pors en van Gerritje van der Lugt.

CHARLOIS

Drie Charloise Porsen, te weten Pleuntje Pors (links), Bastiaantje Pors (rechts) en Elisabeth Pors (Charlois 1856-1923) in het midden. Door de week droeg men een eenvoudigere kap dan zondags. De Charloise vrouwen verschenen dan in de kerk met de mooiste kap die zij hadden, kunstig bewerkt en voorzien van gouden "oorijzers".

Vrouwen, die zichzelf respecteerden, begonnen al heel jong de kap te dragen. De hoorde zo. De zitplaats in de kerk moest prompt betaald worden. Achterstand in de ze betaling was oneervol. Vandaar dat ook de allerarmsten eerst geld opzij legden om aan die verplichting te kunnen voldoen.

In de omringende dorpen droeg men weer andere kappen, zodat men steeds kon zien vanwaar "de vreemdelinge" afkomstig was. Aan deze cultuur is een einde gekomen.

In Zeeland, maar ook in andere provincies en regio's kon men aan het hoofddeksel van zowel vrouwen als mannen zien of zij katholiek of protestant waren....Het was een duidelijke standen- en kastenmaatschappij, waarop de religie een zwaar stempel drukte.

=====

PERNIS

Ook de Pernisse (en Poortugaalse en Hoogvlietse) Porsen zijn van Charlois afkomstig. Op de rechtse foto ziet men Barbara Marietje Pors (1879-1950), dochter van Bastiaan Pors en van Jannetje Baaij, met haar hond. Een knappe, jonge vrouw, hier op 23-jarige leeftijd. Zij werd geboren op 4 oktober 1879 en overleed op 9 december 1950. Zij was de dochter van Jacob Pors en Bastiaantje van Gelder. Barbara Marietje had maar één zoon, Jacob.

Vader Bastiaan leefde van 1867-1935.

Er hebben heel wat Porsen te Pernis gewoond. Ook nu zijn er nog verschillende Porsenfamilies. De Doop-, Trouw- en Begraafregisters, alsmede de kerkelijke archivalia bevatten nog veel wetenswaardigs om aan het licht gebracht te worden. Dat geldt ook voor (vooral) de kerkelijke archivalia van Hoogvliet, die pas onlangs bij de Gemeentelijke Archiefdienst van Rotterdam ter inzage zijn gelegd en op "ontginning" wachten.

=====

Het onder a genoemde wapen, het lakzegel, is te vinden in het Familie Archief Pots, derde afdeling, onder de aanwinsten uit 1908 van het Algemeen Rijksarchief te Den Haag. Het is op een lakzegel aangebracht op een charter door de Charloise schepen Leendert Ariens Pors en gedateerd 1655.

Het is niet helemaal duidelijk of er op het lakzegel nu schapen voorkomen of uit de grond gerukte bomen. In plaats van schapen kan eerder gedacht worden aan krioelende wortels. In 1660, vijf jaar later dan de datum van het lakzegel, laat dezelfde schepen het wapen boven de toreningang aanbrengen, maar nu heel duidelijk met schapen. De vraag rijst dan ook: zijn het wel krioelende wortels op het lakzegel? Of heeft men hier de wolligheid van de schapen wat overdreven? Als het al krioelende wortels zijn, dan heeft de schepen het wapen in veranderde vorm in 1660 boven de toreningang laten aanbrengen! Het gebeeldhouwde wapen is volstrekt duidelijk, vandaar dat deze afbeelding gekozen is als familiewapen Pors.1)

Het wapen Pors, zoals dat op de kerktoren voorkomt, vertoont heel duidelijk drie bomen van gelijke hoogte met daarvoor drie schapen. Het maakt deel uit van een negental familiewapens, waarboven een groter wapen van Holland is aangebracht, een klimmende leeuw. Onder deze wapenpartij is te lezen:

- * Doe men 1660 heeft geschreven of geseid
- * Heeft Fransoys v Diest den eersten steen geleidt 2).

Al deze wapens zijn uitvoerig in de diverse jaargangen van de Pors-Post beschreven.

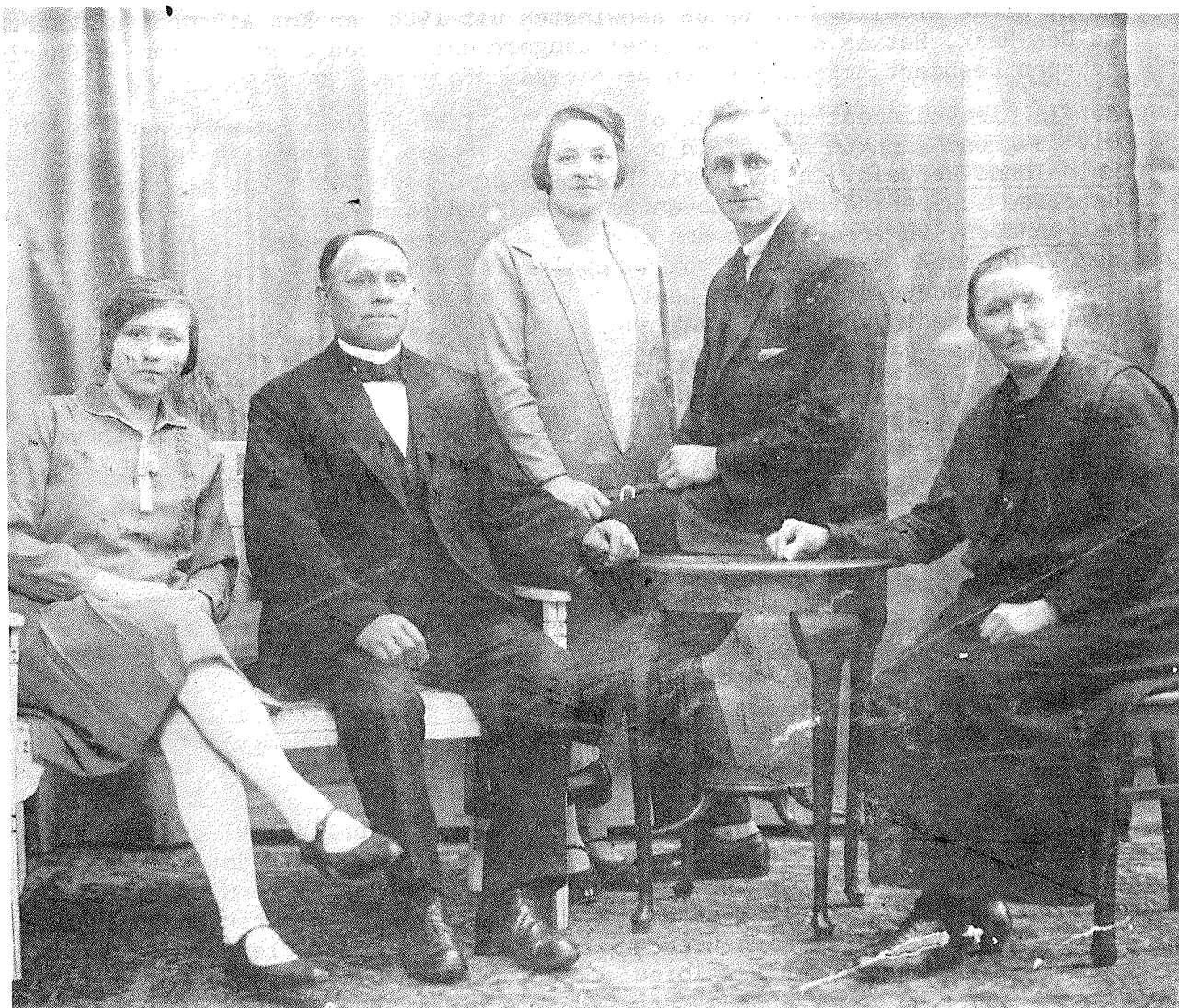
Noch het zegel op het charter, noch de wapenpartij boven de toreningang vertonen kleuren. Toen echter in 1867 de gerestaureerde kerk opnieuw in gebruik werd genomen, heeft Van der Poest Clement, de latere burgemeester van Hoogvliet, de wapenpartij nagetekend en daarbij tevens de kleuren vermeld.

Hij beschrijft het wapen Pors als drie bomen in natuurlijke kleuren op een lazuren (blauw) veld met daarvoor drie zilveren schapen. Maar waren dat wel de oorspronkelijke kleuren? In de loop der eeuwen zullen de wapens wel eens zijn bijgeschilderd. Bekend is dat de schilders het met de juistheid van de kleuren soms niet zo nauw namen. In elk geval zijn de kleuren, zoals Van der Poest Clement die aangaf, in strijd met de regels der heraldiek. Kleur op kleur bijvoorbeeld is, heraldisch gezien, een ernstige "zonde". Metaal op kleur daarentegen past wel binnen de regels der heraldiek.

Op de eerste familiereünie is aan de reünisten een wapen uitgereikt in de kleuren als door Van der Poest Clement aangegeven. De middelste boom op deze wapenafbeelding steekt boven de overige bomen uit. Tegenwoordig zijn de bomen van gelijke hoogte, in overeenstemming met het wapen boven de toreningang. Een verhoogde middelste boom komt voor op het wapen Wuyster, die op 18 mei 1666 in het huwelijk trad met Neeltje Pietersdochter Pors, zuster van Clement Pieterszoon Pors en dochter van de goeverneur, capiteijn ende schepen Pieter Clementszoon Pors. Neeltje wordt in de archivalia als "erfdochter" omschreven. Vermoedelijk heeft zij het wapen in haar huwelijk meegenomen. In elk geval liet haar man, Aert Pieterszoon Wuyster, het wapen onder eigen naam op het front van het kerkorgel aanbrengen.

-
- 1) R.T. Muschart, die bijna al zijn vrije tijd besteedde aan het beschrijven van wapens op zegels in de archieven en oude wapenboeken, heeft het wapen eveneens onder ogen gehad. Hij beschrijft het zegel als "drie uitgerukte bomen naast elkaar" en voegt hieraan toe: "Randschrift 'afgebroken". Hij dateert het zegel op 7 augustus 1655. J.B. Rietstap gaat in zijn "Armorial Général" (Gouda 1884/1887) uit van het gebeeldhouwde wapen boven de toreningang. Van het lakzegel heeft hij kennelijk niet geweten.
 - 2) Fransoys van Diest was het toen tienjarige zoontje van de Charloise schout.

Onder catalogusnummer 1972/2334 bezit de Gemeentelijke Archiefdienst van Rotterdam een fraaie zwart-witfoto van de wapenpartij. In het Rotterdams Jaarboekje van 1923, blz. 81, is een duidelijke pentekening van de wapenpartij opgenomen van de hand van Johan Briedé.

Een fraaie, oude foto van een deel van het gezin van Hendrik Pors en Barbera Struijk. Het voorgeslacht van Hendrik Pors, dat uiteraard terug te voeren is tot Lenaert Lenaertszoon Jonge Pors, ging van Charlois naar Pernis en van Pernis naar Hoogvliet. Daar werd Hendrik op 6 maart 1873 geboren, evenals zijn vrouw, op 12 mei 1873. Het echtpaar Pors-Struijk ging van Hoogvliet naar Vlaardingen en wel rondom de eeuwwisseling. Hendrik is de stamvader van vele Vlaardingse Porsen. Hij is in zijn woonplaats vooral bekend geworden door zijn meer dan dertigjarige ouderlingschap van de Gereformeerde Gemeente van Vlaardingen.

Op de foto zijn jongste kind en enige dochter Anna Jacoba (geb. 18 september 1910), geheel links. In het midden Pleuntje Boender (geb. 21 juli 1899 te Nieuw Beyerland) met haar verloofde en latere echtgenoot Pieter Pors (geb. 29 september 1899 en overleden te Vlaardingen 9 januari 1975).

Hendrik Pors overleed te Vlaardingen op 24 augustus 1944, zijn vrouw Barbera Struijk op 7 juni 1947. Alleen Jacoba Pors en Pleuntje Pors-Boender leven nog van de personen op deze foto. Van dit gezin leef ook nog de (hier niet afgebeelde) zoon Willem Arie, geboren te Vlaardingen op 27 juli 1908.

De kinderen van dit echtpaar waren: Pieter (1895-1895); Jacoba (1897-1902); Pieter (1899-1975); Leendert (1901-1975); Hendrik (1904-1979); Jacobus (1906-1984) en de beide nog levende kinderen Willem Arie (1908) en Anna Jacoba (1910).

Verwarring is ontstaan door een tekening in "De Rotterdammer" van 13 september 1949, behorende bij het artikel "Van appelbongerd tot stadsboulevard", handelende over het oude Charlois. De tekenaar beeldde het wapen Pors bij vergissing uit met slechts één boom met een vervaarlijke kruin, waaronder dan de drie schapen staan. Ook is er een afbeelding (herkomst onbekend) waarbij de schapen zijn vervangen door kalveren of koeien, het geheel omlijst met zeer met de regels der heraldiek in strijd zijnde tierlantijnen. Geen ander wapen is juist dan het wapen dat in 1978 door het Centraal Bureau voor Genealogie onder nummer 147.180.36307 is geregistreerd! Afwijkingen van dit wapen zijn onjuist en derhalve ontolereerbaar.

Hiervoor noemden wij reeds het zgn. "wapen Wuyster". Dit wapen maakt deel uit van een serie van 21 kleine, houten beschilderde wapentjes, afkomstig van het orgel van de kerk van Charlois. Het wapen is verwant aan het wapen Pors, niet alleen doordat de afbeeldingen op het wapen (de stukken) vrijwel identiek zijn, maar ook doordat Wuyster op 18 mei 1666 met Neeltje Pietersdochter Pors in het huwelijk trad. Wuyster zal het belangrijk hebben gevonden zich met de te Charlois vrij machtige Porsen te identificeren.

Vergelijking met de kleurbeschrijving van Van der Poest Clement (pag. 38) leert, dat het wapen Wuyster een grijs veld in plaats van een lazuren (blauw) veld vertoont. Floor Vos wees er op, dat de kleuren op het houten wapenschild in de loop der eeuwen door de blootstelling aan het licht, kaarsen- en oliewalm, wel verfletst zullen zijn. Blauw wordt dan vaalgrijs en zilver wordt dan vaalwit. Jammer dat het houten wapen Wuyster in zo'n slechte conditie verkeert. Restauratie is hard nodig! Op de familie-reünie is aan de reünisten een afbeelding van het wapen Wuyster, echter onder de naam Pors, uitgereikt. Ten overvloed wijzen wij nog maar eens op de waarschuwing welke wij in de eerste alinea van deze bladzijde gaven.

De officiële kleuren van het wapen Pors zijn:

* Drie groene bomen naast elkaar en van gelijke hoogte op een zilveren
* veld. De bomen staan op een groene grasgrond. Voor de bomen staan drie
* zilveren schapen, ruggen en koppen tegen het zilveren veld, lijven en
* poten tegen de groene achtergrond.
* Helmteken: een groene boom tussen een zilveren vlucht
* Dekkleden: zilver en groen.
*

Over de betekenis van het familiewapen kan heel wat gefilosofeerd en gespeculeerd worden. Dat het wapen drie bomen en drie schapen vertoont, heeft niets te maken met een natuurlijk gevoel voor symmetrie van onze voorvaderen. "Drie" duidt hier op het getal der volheid, op de heiligheid van het getal drie, waarmee wordt gesymboliseerd de Heilige Drieëenheid, Vader, Zoon en Heilige Geest. Zoals onze officiële akten vaak beginnen met "In Naam der Koningin", begonnen de akten van vroeger vaak met "In Nomine Individue Trinitatis", "In Naam der Heilige Drieëenheid", zoals bijvoorbeeld de oudste oorkonde aangaande Pendrecht en Katendrecht uit 1199. De gehele aarde werd vervuld geacht van "de volheid des Heeren".

Het getal 3 komt in de heraldiek regelmatig voor, ook in de vlaggenkunde. Men denke aan de drie kruisen op het wapen van Amsterdam, aan de drie banen van onze vlag, enz. "Drie" is geen toevalligheid.

Door veel heraldici wordt dit echter ook ontkend of doodgezwegen. Men wil van die "volheid Gods" niets weten en men stelt zich daarmee op het standpunt van de Franse revolutie, in ons land sedert 1795, waarbij de Godssoevereiniteit werd vervangen door de zgn. "Volkssoevereiniteit" en waarbij en passant de mogelijkheid van onteigening ontstond.... Eerder werd de Godssoevereiniteit in hoogste instantie uitgeoefend door Paus en Keizer binnen het Heilige Roomse Rijk. Ook na de Reformatie blijft deze in de wapencultuur gehandhaafd. Zo symboliseert het getal 3 in het familiewapen Pors de onderworpenheid der Porsen aan de Almacht en aan de Volheid Gods en is dit tevens een belijdenis van het geloof in Vader, Zoon en Heilige Geest.

Rechts nog een oude foto en wel van Elisabeth Pors en haar echtgenoot Arie Bijl.

Elisabeth werd op 31 oktober 1867 te Charlois geboren en is aldaar op 18 september 1926 overleden.

Gelukkig zijn deze foto's aan ons afgestaan. Het gebeurt helaas maar al te vaak dat erfgenamen oude foto's en andere familieherinneringen als "oude rommel" weggooien, zonder de historische waarde daarvan te beseffen.

Op markten en in uitdragerijen vindt men soms zeer oude foto's, die als curiosa verkocht worden, maar waarvan niemand meer weet wie zij voorstellen.

De Stichting poogt zoveel mogelijke foto's te verzamelen om deze als erf voor het nageslacht na te laten. Op pagina daarvan een tweetal voorbeeld. Hier links ziet men afgebeeld Hendrik Pors en Neeltje v.d. Polder, gehuwd 12 november 1891.

Hendrik werd geboren op 27 maart 1866, zijn vrouw Neeltje op 12 november 1866. De stichting bezit al vele honderden foto's van Porsen uit diverse generaties en van reünies tot reünies neemt dit aangezicht nog toe. Het is een kwestie van kosten, maar het blijft een ideaal al deze familiefoto's te reproduceren en op videoband vast te leggen, zodat her en der verspreid collecties bewaard zullen blijven.

Om dit doel te bereiken worden steeds meer de foto's in de Pors-Post opgenomen en ook in dit boekje, zoals men kan vaststellen. De Pors-Post en andere publicaties van de Stichting geven naast algemene informatie over de Porsen en naar historische beschrijvingen, de aangesloten derhalve ook "een eigen Porse album".

Gebruikelijk was, zeker bij een "boerenwapen" als dat van de Porsen, het aangeven van "de boedel" in het wapen, met andere woorden, het daarin tot uitdrukking brengen van bezit of beroep. Zo zouden de schapen bijvoorbeeld kunnen duiden op de pacht van het recht op de tiendlammeren of wellicht op het in eigendom hebben van bezomerdijkte en met bomen beplante gorzen, waarop het vee - in dit geval schapen - werd geweid. De tiendlammeren behoorden - net als de overige tienden - oorspronkelijk aan de kerk, die tegen betaling van een jaarlijks bedrag dit recht overdeed aan de Grafelijkheid, die het op zijn beurt weer verpachtte aan particulieren, bijvoorbeeld aan de boeren.

Zelfs is het mogelijk dat het wapen Pors, zoals wij dat nu kennen uit 1660, ook eens via erfenis of huwelijk is verkregen, al is dat niet waarschijnlijk.

Reeds eerder merkten wij op, dat ontstaan en ontwikkeling van wapens in onze gewesten altijd zeer liberaal is geweest. In tegenstelling tot ons omringende landen hadden wij geen vorsten die wapens toekenden. Iedere burger van enig aanzien of gezag kon zich vrij van een wapen voorzien. Het ligt voor de hand dat de Porsen, als boeren, in hun wapen bomen, gras en dieren kozen.

Op de eerste familiereünie in de oude kerk van Charlois (1977) heeft Ds. C.v.d.Bergh uitvoerig bij de afbeeldingen op het familiewapen stilgestaan. Het herinnerde hem aan de woorden van de 100e Psalm: "Weet dat de Heere God is; Hij heeft ons gemaakt Zijn volk en de schapen Zijner weide". Bij het aanschouwen van het wapen, aldus de predikant, kan ook gedacht worden aan de Grote Herder, die Zelf het Lam Gods is en die het verloren en afgedwaalde schaap zoekt om het terug te brengen in de kudde. Staande deze eerste reünie werd op voorstel van wijlen mevrouw J.M. van Duikeren-Pors aan het wapen een wapenspreuk toegevoegd en wel de laatste woorden van Psalm 100, waarover Ds. C.v.d. Bergh gesproken had: "Zijn getrouwheid is van geslacht tot geslacht". Deze woorden komen ook voor op de gedenkpenning van de familiestichting.

XVI

DE NAMEN "PORS" EN "PORRE"

Er is al veel geschreven over de naam "Pors", maar daarbij wordt nogal eens uit het oog verloren, dat onze oorspronkelijke familienaam "Porre" is. Met de naam "Porren" worden de eerste Porsen aangeduid, zoals Jan Porren en Lijsbeth Jan Porrendochter. "Pors" is uit "Porre(n)" ontstaan. De genealoog Ed Verschoor houdt het er op, dat met "Pors" de erfgerechtigde in de boedel werd aangeduid. Het kan echter ook zó zijn, dat Pors is ontstaan als gevolg van een toegevoegde "s" aan deze naam, de s of z van soon (zoon). Pors zou dan een mannelijke benaming zijn geweest. Typisch in dit verband is, dat Lenaert Joriszoon Porre (zie pag. 2) in een akte (zie pag. 18) ook als "de ouwe Pors" wordt aangeduid. "Porre" en "Pors" worden hier afwisselend gebruikt.

In het Middelnederlandsch Woordenboek van Verwijs en Verdam, deel II, wordt Porre op één lijn geplaatst met Pors en wel als vermoedelijk zelfstandig naamwoord. In het Hoogduits kennen wij "Pore", evenals in het Frans en in het Engels. "Pore" komt waarschijnlijk van het Latijns-Griekse "Porus", dat "doorgang" betekent.

- * Die porres die metter gheberrender hitte open ghedaen werden;
- * zweetengaten....die welke gaten.....sijn doorenauwe ende heeten in latine p o r u s;
- * dat zijn dorenauwe gaetkine.

De verdere verklaring luidt dat Porre een zelfstandig naamwoord is van "porren". De vorming van het woord zelf is niet duidelijk en ook het geslacht van het woord blijkt niet met zekerheid. Soms staat "Pore" ook in de betekenis van "porre", namelijk tweemaal in het rijm met Athenaere, maar waarschijnlijk moet hier toch "porre" worden gelezen, zoals in een andere tekst ook werkelijk staat. Is "pore" juist, dan zou het woord één of nauw verwant kunnen zijn met "poor", waarvan de nominatiefvorm ook "pore" wezen kan.

Hendrik Pors, geboren te Vlaardingen op 22 juli 1928 zoon van Hendrik (* Vlaardingen 18 april 1904, + Rotterdam 8 oktober 1979) en van Gerritje van der Lugt (*Vlaardingen 20 augustus 1906, + Capelle aan den IJssel 1 juni 1979), oprichter en eerste voorzitter van de Familie Stichting Pors en schrijver van dit historisch-genealogisch geschrift.

Henk is adviseur van het Koninklijk Nederlands Onderzoekers Verbond en voorzitter van het Hoofdbedrijfschaps Ambachten. Voorts is hij adviseur van de Nederlandse Middenstandsbank.

In de jaren 1970-1973 was hij Lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal

Hij liet het familiewapen Pors registreren door het Centraal Bureau voor Genealogie te 's-Gravenhage, dat het wapen in verantwoorde kleuren en uitvoering heeft opgenomen in het Wapenregister.

Hij schreef een aantal gedenkschriften, gewijd aan zijn grootouders van vaders zijde, alsmede over zijn eigen ouders. Over moeders afkomst schreef hij een brochure "Het Vlaardingse geslacht Van der Lugt". Verder "Het familiewapen Pors in verleden, heden en toekomst" alsmede een groot aantal historische en genealogische vertellingen in diverse tijdschriften.

Vanaf het begin is hij redacteur van het genealogische familietijdschrift "Pors-Post", orgaan van de Familie Stichting Pors.

Bij de samenstelling van dit boekje was de oudst levende Pors PIETER PORS, geboren te Rotterdam op 22 januari 1892. Hij huwde te Rotterdam op 2 juli 1913 met JOHANNA MARIA PASCH, geboren te Arnhem 11 september 1893, dochter van Hermanus Franciscus Pasch en van Gerarda Theodora Fuik. De hierbij afgedrukte foto is genomen bij gelegenheid van het zestigjarig huwelijk van het echtpaar Pors-Pasch.

Johanna Maria Pasch overleed op 88-jarige leeftijd te Rotterdam op 18 maart 1982. Oom Piet werd op hoge leeftijd nog een been afgezet. Hij heeft altijd over een enorme levenskracht beschikt.

Hij heeft altijd over een enorme levenskracht beschikt. op de familiereunie van 1978 (Lommerrijk te Rotterdam) wakte hij alle Porsen krachtig op zich bij de familiestichting aan te sluiten. Oom Piet was zeeman. Zijn vader (geboren in 1866) was straatmaker en zoon van Harmen Pors (1825), stadsarbeider. De stamreeks gaat verder met Klement Pors (1801-1877) naar Harmen Clements Pors, akkerbouwer en veehouder aan het sluisje te Charlois (1780-1867). Men vindt de uitgewerkte stamreeks in de Pors-Post, pagina's 176/177 en 63. Oom Piet kan boeiend vertellen over het oude Charlois en over zijn lange, niet gemakkelijke zeemansbestaan.

- * So ghestade es God in den sede, dattene cracht no ghene bede uut
- * sinen pore en leidt;

Hier is "pore" bedoeld in de zin van "wil" en van "streven", hetgeen kan zijn voortgekomen uit de opvatting "beweging" of "tocht". We vinden dit ook in:

- * daer woudie neven der Savernen ryden ende opte rivier was van der
- * Ombren tyden ende vor den casteel Dorenlose torren; dit soude nu
- * wesen minen porre.

"in porre" betekent in beweging, in aktie.

Voorbeeld:

- * Scutters laghen in den torre, wien so si saghen in porre opten muur,
- * scoten si dure.

- * Die van Grimberghen waren in porre (in beweging).

In het Woordenboek der Nederlandse Taal, bladzijde 10, tweede druk, wordt uitleg gegeven van het woord "Pors". Dit woord blijkt verwant te zijn aan Pos, Posse, Pos-selen, Possem, Post en Pots en waarschijnlijk ook aan Porst. Ook in het Noors, Zweeds, Deens en IJslands komt het woord "Pors" voor, ook als familienaam, ja, zelfs in Normandië (Frankrijk). "Porre" is in Frankrijk zelfs tamelijk verbreid als familienaam.

In de Achterhoek diende het woord "pors" als Nederlandse benaming voor de Myrica Gale, de gagel, een aromatisch geurende, smalbladige struik met wortelknolletjes, die vooral in venen, vochtige heiden en duinvalleien groeit. Men neemt aan dat het woord "pors" ook bewaard wordt in de Brabantse benaming "postel" (uit Postelo), alsmede in Scandinavische geografische namen.

De gagel of pors werd in het laatst van de vorige eeuw nog op sommige plaatsen in Engeland gebruikt bij het bierbrouwen. In de middeleeuwen, voordat het gebruik van hop in zwang kwam, was pors het aangewezen middel om het bier op smaak te brengen.

Buitenrust Hetteema en Telting schrijven er over in hun "Bezoek aan een Nederlandsche stad in de XIVde eeuw":

- * Zommige Brouwers in deeze en andere Provintien en Landschappen bekookten
- * in het Bier met of in plaats van de hop het kruid Gagel, ook Post genaamt,
- * om een aangenāamer smaak aan het Bier te geeven; dog het maakt schielijk
- * dronken en het berooit het hoofd te zeer.

Ook voor de plant tamarisk werd het woord pors wel gebezigd. De tamarisboom heet in het Hoogduits "Portz" en omgekeerd is een der Duitse volksnamen voor gagel "Duitse tamariscus".

Oudemans schreef:

- * Het Vercken dat sijn aes ghewoonlijck wort ghegheven
- * Wt eenen block van porst al eer 't verliest sijn leven,
- * Verlieset sijne milt al oft het gheten hadt.
- * Het starck-steen-varen Kruyt of hertentongh dat onder
- * al het inghewant de milt alleen can vinden,
- * om die nae haren lust met tanden te verslinden.

Kiliaan - en ook Hexham - bezigen het woord "pors" en het woord "porse" voor bors, beurs, in de zin van broederschap of genootschap. Kiliaan heeft het over een "pors-gezel".

In het Oosten van de Bommelerwaard en in Noord-Brabant bedoelde men met woord "pors" waarschijnlijk persing of druk.

- * Wij en conden niet langer pors van zeyl voeren, door dien alle de
- * hooft-touwen van den Fockemast in stucken ghezeylt waren.

FAMILIEREÛNIE 1978 IN "LOMMERRIJK" TE ROTTERDAM-HILLEGBERSBERG. OFSCHOON NOG MAAR BETREKKELIJK KORT GELEDEN ZIJN VAN DE OP DEZE FOTO VOORKOMENDE PERSONEN ALWEER VELEN OVERLEDEN, ZOALS HENDRIK PORS (ZESDE VAN LINKS) MET NAAST HEM (ZITTEND) BASJE DE JONGSTE-PORS EN VOORTS MARIA PORS (OUD-BEIJERLAND), NICO DE MOL, ALI DEN HOLLANDER-PORS ENZ. OP DE VOORGROND (ZITTEND) DE OUDST AANWEZIGE MANNELIJKE PORS, PIETER PORS. ZITTEND, IN DONKER KOSTUUM, HENK PORS, SAMENSTELLER VAN DIT BOEKJE EN VOORZITTER VAN DE FAMILIESTICHTING. RECHTS, ZITTEND ACHTER DE TAFEL, FOEKO PORS, VICE-VOORZITTER DER STICHTING.

Ook in de Kempen was "pors" een bijvorm van "pers".

Van de Haarlemse lakenreders stamt de zin:

* "Parsmeesters en zijn niet te betrouwen nu, die met der
* porsen gelt haar eijgen coopmanschap verstijven".
*

Kennelijk moet hier onder "parsmeesters" de verkooporganisatie van de Haarlemse lakenreders worden verstaan.

Ten slotte wordt "pors" ook wel gebruikt voor de vissennaam "Pos".

Tussen Porre, Por, Pors bestaat in Nederland in vele gevallen genealogische verwantschap. Bekende verschrijvingen in de archivalia zijn: Porsch, Pars, Porst en Bors. Nederlandse Porsen emigreerden o.a. naar Zuid-Afrika, Canada, Australië, Duitsland en Oostenrijk. Een deel van deze geëmigreerde Porsen is aangesloten bij de Familie Stichting Pors.

Porre en Pors komen als familienamen in Frankrijk voor. In België vonden wij alleen Porre en wel te Brussel, maar ook Porrekens, Porrewijck, Porsont en Porrez. In Parijs vonden wij viermaal Porre, maar ook Porreau, Porraz, Porret, Porro e.d. "Pors" als familienaam vinden we veelvuldig in Normandië.

Te New York vonden wij één Pors, maar deze bleek van Deense afkomst te zijn. In het telefoonboek van Kopenhagen vonden we de naam Pors bijna 30 maal, naast namen als Porsborg, Porse, Porsgaard, Porsholm, Porsholt, Porsig enz. Verder wordt de naam Pors gevonden in Zweden, Noorwegen en op IJsland.

Of ook de naam "Porsius" aan "Pors" verwant is, is (nog) niet bekend. Vroeger hadden geleerden, vooral theologen, de gewoonte hun familienaam een Latijns tintje te geven. "Hein" werd "Heinsius", Hugo de Groot tekende met Grotius enz. Het is heel goed mogelijk dat Porsius derhalve van de naam Pors is afgeleid.

In de zeventiende eeuw was er te Charlois een zekere Porsius bekend, een koetsier, die zelfs passagiers tot ver in Pruisen vervoerde.

*

*

N A W O O R D

Aan het einde van dit eerste deel van "de oorsprong van de Porsen en de eerste eeuwen van hun Charloise geschiedenis" moeten we opmerken, niet volledig te zijn geweest. Als we alles hadden moeten publiceren wat ons uit de zestiende en zeventiende eeuw betreffende de Porsen bekend is, dan zou dit werkje heel wat omvangrijker zijn geworden. Maar het was ook niet ons doel om volledig en uitputtend te zijn. Waar het om gaat is de Porsen enig inzicht te geven betreffende hun milieu en afkomst.

Het zal de lezers en lezeressen opgevallen zijn, dat wij voornamelijk de Porsen uit de eerste helft van de zeventiende eeuw hebben beschreven. Ook het tweede deeltje dat wij hopen samen te stellen, zal nog goeddeels aan de Porsen uit de zeventiende eeuw gewijd zijn.

Geen mensenwerk is volmaakt, dus ook deze historisch-genealogische beschrijving niet. Toch hopen wij de Porsen enig inzicht te hebben verstrekt in het wel en wee van hun voorgeslacht. Hier en daar hebben wij ook wat minder terzake doende "randopmerkingen" gemaakt.

Wanneer wij deze arbeid kunnen voortzetten, hetgeen afhankelijk is van de belangstelling en de financiële mogelijkheden, hopen wij in de toekomst tot een min of meer afgerond beeld te komen van alle Porsen tot in onze tijd. Wij menen daarmee ook een waardevol erfgoed na te laten voor ons nageslacht. Dit zal dan te danken zijn aan die Porsen, die gevoel voor historie en traditie hebben en het belang inzien van een familieorganisatie als de onze. Helaas geldt dat niet voor alle leden van onze familie. Sommigen blijken in het geheel niet geïnteresseerd en gevoelen zich gelukkig in hun

onwetendheid omtrent hun afstamming en gemeenschappelijke geschiedenis. Mogelijk dat dit boekje ertoe kan bijdragen, dat men in bredere Porsenkring zal gaan beseffen, dat men niet "toevallig" Pors heet en dat de familiestichting niet is een verzameling van mensen met - al even "toevallig" - dezelfde naam. Alle Porsengeneraties hebben dezelfde wortels!

Misschien klinkt dit wel wat bitter. Dan doen wij tekort aan al die trouwe aanhanger van onze stichting, die enthousiast en offervvaardig ook aan de bouw van dit "monumentje" hebben bijgedragen. Maar wij zijn zo gefascineerd door de geschiedenis van de Porsen, dat we er wellicht wat te weinig begrip voor hebben, dat sommigen onze geestdrift niet delen.

Natuurlijk is de inhoud van dit boekje ook een weerslag of herhaling van wat wij reeds eerder in de Pors-Post schreven. Maar er zit meer volgorde in de gegevens en verhalen. Wij hopen dan ook van harte, dat deze brochure zijn weg zal weten te vinden naar alle Porsengezinnen, om daar nog tot in lengte van jaren te blijven getuigen van de eenheid van ons geslacht en van de liefde welke wij dat toedragen.

